

Ηλ. Βιβλίο αρ. 36

Λάρκος Λάρκου

Τουρκία, 2023-24: Με σφραγίδα Ερτογάν

Λευκωσία, Σεπτέμβρης 2024

Εισαγωγή

«19 συν 2» κείμενα με επίκεντρο τις πολιτικές εξελίξεις στην Τουρκία, με αρχή τις προεδρικές εκλογές, Μάϊος, 2023 και τις επόμενες. Τίτλος του ηλ. βιβλίου: «Τουρκία, 2023-24: Με σφραγίδα Ερτογάν». Ο κύκλος καλύπτει επίσης άλλες εσωτερικές ζυμώσεις στην τουρκική κοινωνία, τα σενάρια για την διαδοχή Ερτογάν, τις Ελληνοτουρκικές σχέσεις (θέσεις και αποκλίσεις), τις σχέσεις Άγκυρας- Τουρκοκυπρίων, ορισμένες εξελίξεις στην Τ/Κ κοινότητα και την πορεία προς τις εκλογές το 2025, καθώς και αναφορές σε πτυχές από τις ασταθείς Ευρωτουρκικές σχέσεις και την «διπλωματία των σεισμών», Φεβρουάριος, 2023.

Επίμετρον. Δύο κείμενα με ιστορικό βάθος και με τις σημερινές τους προεκτάσεις. «Καρικατούρες στην Κόκκινη Μηλιά». Με ερώτημα στον επίλογο: «Μήπως δεν ήταν θέλημα Θεού»;

Λάρκος Λάρκου, 5/9/24

Περιεχόμενα

1. Διαδοχή Ερτογάν: κούρσα για δύο, 17/8/24
2. Λευτέρης και Lefter, 6/7/24
3. Τουφάν στην πρώτη γραμμή, 15/6/24

4. Στροφές με 3μηνη παράταση, 8/6/24
5. Μεταρρυθμίσεις με χρονοδιάγραμμα, 5/6/24
6. Ο γρίφος μετά τον Τατάρ, 16/5/24
7. Κανάλια με «αγκάθια», 15/5/24
8. Στην Άγκυρα με πακέτα, 13/5/24
9. Τρίπτυχο πάνω από το Αιγαίο, 10/09/2023
10. Ευρωτουρκικό ταγκό με φόρα, 23/07/2023
11. Αντισεισμικό restart, 16/07/2023
12. Η επίσκεψη των πέντε ωρών, 18/06/2023
13. Γιατί κέρδισε ο Ερτογάν; 04/06/2023
14. Ξεροκέφαλος χωρίς αιτία, 28/05/2023
15. Ταγίπ- Κεμάλ, η τελευταία τους μάχη, 12/03/2023
16. Ο Εγκέλαδος αλλάζει το κλίμα...19/02/2023
17. Σεισμοί και διπλωματία, 12/02/2023
18. Σήμα για εκλογές με...Μεντερές! 22/01/2023
19. Νίκη στη «γραμμή» Ακιντζί, 01/01/2023

Επίμετρον

20. Καρικατούρες στην «Κόκκινη Μηλιά», 31/8/2024
21. Μήπως δεν ήταν θέλημα θεού;

1. Διαδοχή Ερτογάν: κούρσα για δύο, 17/8/24

Στις 14/8 στην Άγκυρα εκδήλωση για τα 23 χρόνια ΚΑΔ- Κόμμα Ανάπτυξης Δικαιοσύνης . Ο Τ. Ερτογάν σε ομιλία του σημείωσε ότι «είμαστε ευτυχείς να υπηρετούμε το έθνος, προσεύχομαι στο θεό τα 23α γενέθλια του ΚΑΔ να είναι ευεργετικά για τη χώρα μας. Το ΚΑΔ έγινε η ελπίδα για εκατομύρια σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα». Ύστερα έδωσε μερικούς αριθμούς που αφορούν έργα στη διάρκεια της κυβερνήσεων του ΚΑΔ: «Ο αριθμός των πανεπιστημίων αυξήθηκε από 76 σε 208, τα κέντρα νεότητας αυξήθηκαν από 9 σε 508, το μήκος των δρόμων 4πλής κατεύθυνσης αυξήθηκε από 6,100 χιλ σε 29,400 χιλ»- (πηγή: Χουριέτ, 14/8)

- Οι εμπνευστές της δημιουργίας του ΚΑΔ (2001) ανέλυσαν με επιτυχία την κορυφαία αντίφαση στην Τουρκία -από το τέλος του Μουσταφά Κεμάλ και μετά. Όσες φορές οι τούρκοι ψήφιζαν σε εκλογές - ψήφιζαν με μεγάλα ποσοστά τα μη κεμαλικά κόμματα! Αυτό έγινε λ.χ με τον Α. Μεντερές, αυτό έγινε με τον Τ. Οζάλ. Οι αυταρχικοί, εκσυγχρονιστές Κεμαλικοί καταπίεζαν την κοινωνική πλειοψηφία των τούρκων με τον εξοβελισμό από τη δημόσια ζωή του μετριοπαθούς Σουννιτισμού στο όνομα της κοσμικότητας του κράτους. Η επιβολή με το μαστίγιο του εκσυγχρονιστικού εγχειρήματος του Κεμάλ, δεν κατάφερε να αλλάξει πεποιθήσεις, βαθιά ριζωμένες στους αιώνες. Η πλειοψηφία των απλών τούρκων κράτησε τις επιφυλάξεις της για τις εντολές του «πατέρα των τούρκων» και όταν οι συνθήκες τής το επέτρεπαν, απέρριπτε αρκετές από τις εντολές του.

- Ο καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Γαλατά Σαράι Α. Ινσέλ θεωρεί ότι «το ΚΑΔ έδωσε στέγη στα φτωχότερα στρώματα, αυτά που αισθάνονται αδικημένα, ή αποκλεισμένα από την εξουσία της κεμαλικής τάξης. Αυτό το κοινωνικοοικονομικό χάσμα εξηγεί εν πολλοίς την ισχύ του ΚΑΔ, που είναι το κόμμα των λαϊκών στρωμάτων. Το ΚΑΔ είναι ένα συντηρητικό δημοκρατικό κόμμα, που ασπάζεται τον οικονομικό φιλελευθερισμό. Όπως οι Ιταλοί χριστιανοδημοκράτες εμπνέονταν από τις αξίες του ρωμαιοκαθολικισμού, έτσι το ΚΑΔ εμπνέεται από τις αξίες του ισλάμ»
- Η ανάπτυξη, το μεγαλύτερο επίτευμα του ΚΑΔ, βελτίωση της ζωής σε εκατομμύρια μη προνομιούχους τούρκους. Αρχικά με πλάνο του Κεμάλ Ντερβίς, ύστερα με την σφραγίδα Αλί Μπαμπατζιάν. Ύστερα το μεγαλύτερο λάθος Τ. Ερτογάν να διορίσει τον γαμπρό του Μ. Αλμπαϊράκ, Υπ. Οικονομικών- υποχρεώθηκε να τον αντικαταστήσει αλλά το λογαριασμό τον πληρώνουν ακόμα οι καταναλωτές- πληθωρισμός πάνω από 90%. Τώρα ο Μ. Σιμτσέκ επέστρεψε στην «ορθόδοξη» οικονομική πολιτική με πρόβλεψη να πάει ο πληθωρισμός στο 40% στο τέλος αυτού του χρόνου.
- Στον αντίποδα, οι αρνητικές επιδόσεις ΚΑΔ στα ζητήματα που συνδέονται με το κράτος δικαίου, την διάκριση των εξουσιών-ειδικά της δικαστικής, και την αγνόηση αποφάσεων του ΣτΕ. Παράγωγο των πιο πάνω τα χθεσινά επεισόδια στην τουρκική εθνοσυνέλευση

- Το κομματικό σκηνικό άλλαξε στις τελευταίες δημοτικές εκλογές, 31/3/2024. Το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης, το ΡΛΚ, κέρδισε το 37% των ψήφων και το ΚΑΔ στη 2η θέση με 35%, απώλεια της πρώτης θέσης για πρώτη φορά από την ίδρυσή του. Ως δεινός τακτικιστής, ο ΤΕ στην εκδήλωση για τα 23χρονα τόνωσε το κομματικό φρόνιμα: «Δύο πρώην βουλευτές του Καλού Κόμματος και 13 δήμαρχοι από το Καλό Κόμμα, το Κόμμα της Ευτυχίας ή ανεξάρτητοι ανακοίνωσαν την προσχώρησή τους στο ΚΑΔ», (πηγή, «Χουριέτ» 14/8)
- Δύο με ανεβασμένες μετοχές στην κούρσα της διαδοχής Ερτογάν: ο Σ. Μπαϊρακτάρ, με σφραγίδα τα τουρκικά drones και ο ΥΠΕΞ Χ. Φιντάν, ανταλλαγή κατασκόπων, συμφωνία με Ιράκ για κουρδικό, μεσολάβηση μεταξύ Σομαλίας Αιθιοπίας, επαφές με Άσσαντ

1. Λευτέρης και Lefter, 6/7/24

Η είδηση από την χθεσινή ηλ. έκδοση της «Χουρριέτ» έχει ποδοσφαιρικό/πολιτικό ενδιαφέρον. Το Υπουργείο Οικονομικών της Τουρκίας πήρε την πρωτοβουλία για έκδοση αναμνηστικού κέρματος με την προσωπογραφία του Λευτέρη Κουτσιούκωντινιάδη- Lefter Küçükandonyadis- ενός από τους παίκτες-μύθους στο τουρκικό ποδόσφαιρο, που έπαιξε στην

Fenerbahçe, σηματοδοτώντας την πρώτη κυκλοφορία τέτοιου κέρματος για ποδοσφαιριστή».

Λίγα λόγια για τον Λευτέρη: «Ο ελληνικής καταγωγής ποδοσφαιριστής γεννήθηκε το 1925 στην Κ/πολη και άρχισε την καριέρα του σε ομάδα στην Πρίγκιπο (Büyükađa) το μεγαλύτερο από τα Πριγκηπόνησα. Ο ΛΚΑ πέτυχε 423 γκολ σε 615 αγώνες με την Fenerbahçe από το 1947 μέχρι το 1964. Έπαιξε 50 φορές με την εθνική ομάδα της Τουρκίας. Συνολικά στην καριέρα του πέτυχε 832 γκολ. Ήταν γνωστός ως «καθηγητής των καθηγητών»- (όλα τα στοιχεία από την «Χουρριέτ», 5/7). Σε σχετική εκδήλωση για να προβληθεί η έκδοση που οργάνωσε η ΓΔ του Νομισματικοπείου, ο επικεφαλής του Abdullah Yasir Şahin, ανέφερε ότι η έκδοση έγινε για να «παρουσιάσουν τον Lefter Küçükandonyadis στη νέα γενιά»

Ένας θρύλος ελληνικής καταγωγής που έπαιξε ποδόσφαιρο και αγαπήθηκε από τους τούρκους φιλάθλους με τον πιο προβεβλημένο τρόπο. Σημαίνει κάτι αυτό με τον ΛΚΑ ή ότι γίνεται πάει, τα τρώει η μαρμάγκα; Πέρα από το παράδειγμα του ΛΚΑ, στην ευρεία ζώνη της πολιτικής, δύσκολα, πολύπλοκα ζητήματα, μπορεί να αμβλυνθούν ή και να αντιμετωπιστούν εφόσον το κλίμα και οι διαθέσεις των ανθρώπων τύχουν διαφορετικής διαχείρισης. Βέβαια αυτό απαιτεί ηγέτες με ισχυρό αξιακό βάθος. Τα παραδείγματα είναι πλήθος, αν καταγραφεί ένα, αδικούνται άλλα δέκα, και βέβαια πολλοί διαθέτουν πολλά και διαφορετικά. Χάριν παραδείγματος: Η ιστορία και η ταινία «Ο μπαμπάς μου του

Γαλάτου», το βίντεο με την κ. Φεριντέ από την Γαληνόπορνη, παραδοσιακά τραγούδια στην Ε/Κ διάλεκτο -φωνή σαν μοιρολόι. Σε μια προβολή του βίντεο σε έναν τοίχο καταγράφει 123 χιλιάδες θεάσεις και 1.415 κοινοποιήσεις. <https://www.youtube.com/watch?v=YklMYU1MHYE>. Η Δικοινοτική Χορωδία, το Σπίτι της Συνεργασίας, η ΤΕ για την Διατήρηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Στην Ε/Κ παράδοση κυριαρχεί το κλασικό «θα κάνω αυτό, εφόσον και η άλλη πλευρά κάνει κάτι άλλο/ανάλογο». Έτσι, περιμένοντας ο ένας τον άλλο, τελικά μένουμε με τον, κατα κανόνα, ανύπαρκτο κοινό παρονομαστή. Έτσι, δεν πάει πουθενά το πράμα: Αν εσύ ηγείσαι, αν έχεις διαρκώς πρωτοβουλίες, ιδέες και πρόγραμμα -και δεν περιμένεις πότε θα έρθει το «ανάλογο»- μόνο όφελος θα έχεις. Εφόσον θέλεις, πράττεις, πείθεις τους πάντες και πρώτα τη δική σου κοινή γνώμη ότι ενδιαφέρεσαι σοβαρά για το μέλλον.

Ο Ελ. Βενιζέλος φτάνει στην Άγκυρα το 1930 για να υπογράψει συμφωνο φιλίας και συνεργασίας με τον Κεμάλ Αττατούρκ. Καταβαίνοντας τις σκάλες του αεροπλάνου, ζήτησε από συνεργάτη του να έχει μαζί του μαύρα γιαλιά- «αν χρειαστεί να τα φορέσω, μην δει κανένας, αν κλάψω». Η μνήμη ζει εφόσον τις δίνουμε νέα περιεχόμενα, εφόσον την αξιοποιούμε δημιουργικά. Ο ηγέτης μετατρέπει τον εσωτερικό πόνο σε πολιτική διεκδίκηση. Με την δραστηριότητά του και, εφόσον κερδίσει το μέγιστο δυνατό, να είναι σε θέση να κάνει βιώσιμους συμβιβασμούς, που από τη μια θα αποτρέπουν το χειρότερο και, από την άλλη, θα κτίζουν το καλύτερο.

2. Τουφάν στην πρώτη γραμμή, 15/6/24

Αλλαγές, μετακινήσεις δυνάμεων στην Τ/Κ κοινότητα. Η ηγετική δύναμη της Τ/Κ αριστεράς, το Ρεπουμπλικανικό Τουρκικό Κόμμα, ΡΤΚ, στην πρώτη θέση με 35,7% και δεύτερο το Κόμμα Εθνικής Ενότητας (ΚΕΕ) με 28,2%. Μόνο τα δύο μεγάλα κόμματα μπαίνουν στη «βουλή», όριο εισδοχής στο 5%».

Στην ερώτηση «ποιον θα ψηφίζατε για «πρόεδρο της τδβκ» το 42,64% απάντησε «Τουφάν Ερχιουρμάν», Πρόεδρο του ΡΤΚ και το 30,21% τον Ερσίν Τατάρ (ΕΤ). Το 42,79% θεωρεί αποτυχημένη την «κυβέρνηση» ΚΕΕ – Δημοκρατικού Κόμματος (ΔΚ) – Κόμματος Αναγέννησης (ΚΑ), το 50,64% θεωρεί πιο επιτυχημένο κόμμα της αντιπολίτευσης το ΡΤΚ, ενώ το 34,57% δεν θεωρεί πετυχημένο «κανένα κόμμα της αντιπολίτευσης». (Εταιρία Statica, Μάιος του 2024, δείγμα, 1400 άτομα, Πηγή «Πολίτης», 13/6)

- Το μομέντουμ δείχνει Τουφάν Ερχιουρμάν-αλλά ο χρόνος μέχρι τη διεξαγωγή εκλογών για νέο Τ/Κ ηγέτη είναι μεγάλος-Οκτώβρης, 2025. Η Τουρκία έχει δημοσιοποιήσει τη δυσαρέσκειά της για τον Ε. Τατάρ. Γράφει η ιστοσελίδα «Μπουγκιούν Κίπρις», 17/12/23, ότι «ο Τ. Ερτογάν προειδοποίησε τον Τατάρ να μην κάνει πολλές δηλώσεις και να μην λέει «κουβέντες που θα του δέσουν τα χέρια». Του έγιναν «συστάσεις λόγω των πολλών δηλώσεών του για το

Κυπριακό, της αχρειαστης γραμμής που ακολουθεί και του ζητήθηκε να περιοριστεί. Του αναφέρθηκε ότι το θέμα θα συζητηθεί μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας».

- Το 30,21% που λαμβάνει ο ΕΤ στο γκάλοπ είναι πολύ κοντά στα όρια των ποσοστών του ΚΚΕ, 28,2%, συνεπώς δεν έχει δεξαμενές πέρα από το κόμμα αυτό. Η δυναμική των ανοιγμάτων του δεύτερου γύρου ανήκει στον Τ. Ερχιουρμάν και στο 42,64% που τον «ψηφίζει» τώρα.
- Το παράδειγμα του 2010 είναι ιδιαίτερα διδακτικό και για την Ε/Κ κοινότητα. Ο Τ. Ερτογάν στις 18/4/10, (παραμονή της εκλογικής σύγκρουσης Ταλάτ-Έρογλου), ψήφισε δημόσια υπέρ του τότε ηγέτη του ΡΤΚ, Μ. Α. Ταλάτ- «επί της περιόδου του Μεχμέτ Αλί Ταλάτ έγιναν πολλά». Επίσης, δήμαρχοι από την Τουρκία που ανήκαν στο κόμμα του Ερτογάν ήρθαν ανεπίσημα στην Κύπρο και εργάστηκαν υπέρ Ταλάτ. Στις 19/4 νίκησε ο Ν. Έρογλου. Στις 20/4 ο Τ. Ερτογάν ρίγαρε την γραμμή: «Επιθυμώ να συνεχιστεί με αποφασιστικότητα η διαπραγματευτική διαδικασία για το κυπριακό. Η Τουρκία ως εγγυήτρια δύναμη εύχεται να τελειώσουν αυτή τη χρονιά οι διαπραγματεύσεις. Εμείς, ας είμαστε αποφασιστικοί. Η αρχή μας είναι η πολιτική του «όλοι κερδίζουν».
- Σε αντίθεση με το 2010, Τ. Ερτογάν και Μ. Τσαβούσογλου το 2020 εργάστηκαν για να νικήσει ο «διάδοχος» του Ν. Έρογλου, Ε. Τατάρ και να χάσει την μάχη ο πιο χαρισματικός Τ/Κ πολιτικός, Μ. Ακιντζί. Τα πάντα ρει. Ποιος είναι όμως ο Τ. Ερχιουρμάν; Στις 16 Μαΐου 2024 επιτίθεται στον Ε. Τατάρ: «Αυτό το άτομο συνεχίζει να κάθεται στον προεδρικό θώκο. Αν

θεωρούμε ότι αυτές οι αποφάσεις είναι της Άγκυρας, τότε ας παραιτηθεί. Αν δεν έχεις βούληση, μην κάθεται στον προεδρικό θώκο. Αν η Άγκυρα λαμβάνει αποφάσεις, ας μιλήσουμε με την Άγκυρα για ζητήματα που δεν συμφωνούμε και δεν θεωρούμε προς το συμφέρον του λαού μας. Άφησε την Άγκυρα να μιλήσει τότε, εσύ τι κάνεις εκεί; Έχουμε να κάνουμε με κάποιον που, προσπαθώντας να υπερασπιστεί τον εαυτό του, παραδέχεται ότι δεν έχει βούληση», (Πηγή: AlphaNewsLive, 16/5/24)

3. Στροφές με τρίμηνη παράταση, 8/6/24

Είδηση με προεκτάσεις: τρεις μήνες παράταση στην αποστολή Ολγκίν, ως το τέλος του Σεπτέμβρη-κάτι που συμπίπτει με την ΓΣ των ΗΕ και τις συνήθειες επαφές. Άρα η συνάντηση Γκουτέρες- Γεραπετρίτη (5/6) περιείχε κάποια ουσία, έφερε την τρίμηνη παράταση, προφανώς σε συνεννόηση με Χακάν Φιντάν. Ο Ν. Χριστοδουλίδης προφανώς ευνοεί κάθε παράταση, χωρίς να περιέχει ουσία, ενώ ο Τατάρ αγνοήθηκε. Στην εποχή των ανοιγμάτων Άγκυρας - Αθήνας η παρουσία του είναι πλέον αντιπαραγωγική για την Άγκυρα.

- Ο Σεπτέμβρης με τα σημερινά δεδομένα θα είναι όπως ο Ιούνιος: στασιμότητα, παιχνίδι επίρριψης ευθυνών. Τι μπορεί να γίνει ως τον Σεπτέμβρη; Το είπε ο έμπειρος, τέως πρόεδρος της Επιτροπής Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ: «Θα υπάρξουν νέες πιθανότητες για το κυπριακό, αν βρούμε τρόπους να

επανασυνδεθούμε στο Κυπριακό με τον κ. Ερντογάν» (ΚΥΠΕ, 29/5). Στην παρούσα φάση η «επανασύνδεση» διασυνδέεται με τρία διαφορετικά επίπεδα-που το ένα επηρεάζει το άλλο: 1ον Ο Ελληνοτουρκικός διάλογος και η κανονικότητα των συναντήσεων Μητσοτάκη-Ερντογάν. 2ον Τα Ευρωτουρκικά και η αναζήτηση ενός τρόπου για να αποκτήσουν νέα δομή (με Τελωνειακή Ένωση, βίζα), και 3ον, Το κυπριακό, εφόσον η Λευκωσία παίζει στο γήπεδο της θετικής, ευρωτουρκικής ατζέντας με ανταλλάγματα. Για το σημείο 2 που «διαμορφώνει» το 3, η Μ. Α. Ολγκίν ζήτησε από τον Ν. Χριστοδουλίδη να έχει «κάτι στο χέρι» για να το μεταφέρει στην Άγκυρα. Ο Χριστοδουλίδης δεν το δέχθηκε.

- Το κεφάλαιο Τατάρ συνδέεται με τη λάθος στροφή των Ερντογάν-Τσαβούσογλου το 2020. Ωστόσο, υπό άλλες, (υποσχόμενες) συνθήκες Ερντογάν και Γκούλ οδήγησαν τον Ραουφ Ντενκτάς στην οριστική έξοδο. Η Άγκυρα δεν έχει θέμα να πραγματοποιεί στροφές-υπό προϋποθέσεις. Το διακύβευμα για την Τουρκία (ένταξιακές συνομιλίες, επίλυση) ήταν πολύ πιο ισχυρό από τις πεποιθήσεις του Ραούφ. Γι' αυτό και η ανοικτή στήριξη Ερντογάν στο ΡΤΚ και τον Μ. Α. Ταλάτ. Έτσι ενισχύθηκε το ρεύμα υπέρ της επίλυσης-ταυτόχρονα και με ενίσχυση της ευρωπαϊκής προοπτικής της Άγκυρας, 2003-2008.

- Σήμερα τα δεδομένα ολοφάνερα είναι πιο αδύνατα σε σχέση με την παλαιότερη εποχή. Παραταύτα η εφ/δα «Αλήθεια» παρουσίασε μian άγνωστη διάσταση των πραγμάτων καθώς έγραψε πως «πρόταση της απεσταλμένης του ΓΓ του ΟΗΕ για

5μερή διάσκεψη τύπου 4+1 (χωρίς Λονδίνο), φαίνεται ότι απέρριψαν Χριστοδουλίδης και Τατάρ κατά την τελευταία επίσκεψη της Ολγκίν στην Κύπρο, (14/5). Η πρόταση φαίνεται ότι προέκυψε μετά τη συνάντηση της Μ. Α. Ολγκίν με τον υπεξ της Τουρκίας Χ. Φιντάν, ο οποίος πρόταξε την άποψη ότι «πρόκειται για ένα ζήτημα που εμπίπτει στα πλαίσια του Ε/Τ διαλόγου».

- Η τελευταία διατύπωση που αποδίδεται στον Φιντάν («εμπίπτει κλπ») δεν ταιριάζει με τα πρότυπα πολιτικής που εκφράζει ο Τατάρ. Είναι ένα ερώτημα κατά πόσον ο Χ. Φιντάν εγκρίνει τους χειρισμούς του Τ/Κ ηγέτη, η διατύπωση μοιάζει να συνιστά μια διαφοροποίηση από τις πολιτικές Τατάρ. Το παζλ δεν έχει μαγικές λύσεις-έχει όμως εφικτές. Η 3μηνη παράταση με την έγκριση Φιντάν δίνει μια περίοδο για χειρισμούς. Με ηγεσίες με θέληση για επίλυση το 3μηνο φτάνει και περισσεύει. Προφανώς, δεν είμαστε εδώ, όλοι το βλέπουν. Ωστόσο, τα στοιχεία αποδεικνύουν ότι η στασιμότητα δεν είναι κάτι νομοτελειακό, είναι επιλογή. Ο Ε/Τ διάλογος βοηθά, η ανανέωση των συζητήσεων ΕΕ-Τουρκίας επίσης. Τι λείπει; Συν Αθηνά και χείρα κίνει!

4. Μεταρρυθμίσεις με χρονοδιάγραμμα, 5/6/24

Η χθεσινή απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου (ΣΔ) της Τουρκίας συνιστά μια πολύ χρήσιμη παρέμβαση στα πολιτικά/νομικά ζητήματα της χώρας αυτής. Το ΣΔ «έκρινε ως

αντισυνταγματικά πολλά από τα Προεδρικά Διατάγματα, ακυρώνοντας επί της ουσίας σημαντικές αποφάσεις της κυβέρνησης Ερντογάν. Όπως μετέδωσαν Μέσα Ενημέρωσης, μεταξύ των οποίων και το CNN Turk, «κάθε πρόεδρος της Τουρκίας, θα λειτουργεί από εδώ και πέρα μέσα σε διαφορετικό πλαίσιο».

- Ειδικότερα: «Η απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου ακύρωσε μεταξύ άλλων διατάγματα που αφορούν «τους διορισμούς των μελών του Συμβουλίου Εισαγγελέων και Δικαστών, τον διορισμό του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας, τη δομή του Ανωτάτου Δικαστηρίου». Ακύρωσε επίσης το Decret Law (ΚΗΚ) και τη σχετική νομική διάταξη που επέτρεπε να διορίζονται Πρυτάνεις Πανεπιστημίων από τον ίδιο τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Στην απόφαση των 482 σελίδων του Συνταγματικού Δικαστηρίου που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ, αποφασίστηκε ότι οι ακυρωμένες διατάξεις θα τεθούν σε ισχύ ένα χρόνο μετά στη Μεγάλη Εθνοσυνέλευση της Τουρκίας για νέα ρύθμιση, ενώ οι μέχρι τώρα διορισμοί του Προέδρου Ερντογάν θα είναι έγκυροι»-(Πηγή, Πολίτης, 4/6).

- Λίγο πίσω. Ο Επίτροπος Γειτονίας και Διεύρυνσης Όλιβερ Βάρχελι συναντά τον ΥΠΕΞ της Τουρκίας Χακάν Φιντάν στην Άγκυρα. Ο ΟΒ δηλώνει ότι «σύμφωνα με απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις έχουν ανασταλεί λόγω κάποιων οπισθοδρομήσεων στο κράτος δικαίου. Θέλουμε να το κάνουμε με τρόπο που να είναι αμοιβαία επωφελής και με βάση τις δηλώσεις του ύπατου

εκπροσώπου Ζοζέπ Μπορέλ το 2023. Η ΕΕ αντιμετωπίζει την Τουρκία ως υποψήφια χώρα». (Πηγή: cnn.gr, 23/5)

- Το ΑΔ της Τουρκίας έρχεται να συναντήσει τη διαπίστωση Βάρχελι, θεσπίζοντας καλύτερες ισορροπίες ανάμεσα στην εκτελεστική εξουσία και την ανεξαρτησία ισχυρών θεσμών της χώρας-κυρίως σε σχέση με την Κεντρική Τράπεζα, τη δομή του Ανωτάτου Δικαστηρίου, το διορισμό πρυτάνεων και το διορισμό του Συμβουλίου Εισαγγελέων και Δικαστών. Χωρίς αμφιβολία, πολύ σημαντικά όλα.

- Θεωρώ ότι η διαχείριση θεμάτων που σχετίζονταν με την συνεχή ανατροπή της ηγεσίας της Κεντρικής Τράπεζας στο χρόνο που ήταν υπουργός οικονομίας ο Μπεράτ Αλμπαϊράκ, γαμπρός του Τ. Ερτογάν, έπαιξε το ρόλο της στην επώαση της χθεσινής απόφασης. Αυτό έχει αλλάξει με την επιλογή εδώ και ένα χρόνο του Μεχμέτ Σιμσέκ στην ηγεσία του υπουργείου οικονομικών και τη σταθεροποίηση της νομισματικής πολιτικής σύμφωνα με τα «κλασικά» πρότυπα/Ερκάν, Καραχάν στη γραμμή Σιμσέκ. Προφανώς ο Τ. Ερτογάν πείστηκε να αναθεωρήσει την πολιτική του στην οικονομία και ο νυν υπουργός έχει παρουσιάσει πραγματική πρόοδο.

- Είναι πολύ ενδιαφέρον πως η διάκριση των εξουσιών, η ενίσχυση της αυτοτέλειας των θεσμών (λ.χ πρυτάνεις) και η αναθεώρηση του τρόπου διορισμών των μελών του Συμβουλίου των Εισαγγελέων συνδέονται άμεσα με τις μεταρρυθμίσεις που η κυβέρνηση δεν έκανε. Οι μεταρρυθμίσεις στην πρώτη φάση της ενταξιακής της πορείας (2004-08), ήταν οι πιο ουσιαστικές στη σύγχρονη ιστορία της

Τουρκίας-ύστερα Σαρκοζί από τη μια και Ερτογάν από την άλλη, γύρισαν στα παλιά πρότυπα και η πορεία διακόπηκε.

- Το ΑΔ έθεσε νέους κανόνες με χρονοδιάγραμμα. Η πρόοδος στις ευρωτουρκικές σχέσεις φέρνει τις μεταρρυθμίσεις. Η Τουρκία πάνω στο ενταξιακό τρένο, είναι μια σημαντική υπόθεση για τον τουρκικό λαό, μια πλειοψηφούσα προοπτική για την νεολαία, την βιομηχανική κοινότητα- το μπλοκ των κοινωνικών δυνάμεων που συγκροτεί το φιλοευρωπαϊκό μπλοκ.

5. Ο γρίφος μετά τον Τατάρ, 16/5/24

Η αρχή: Μ. Τσαβούσογλου: «Οι Ε/Κ δεν αποδέχονται την ομοσπονδία. Υπό αυτές τις συνθήκες θα ήταν προτιμητέο ένα μοντέλο σαν την ομοσπονδία ή την λύση δύο κρατών»

Μ. Ακιντζί: «Εγώ δεν μεταβιβάζω μια πρόταση τέτοιου είδους στο τραπέζι (των συνομιλιών). Δεν τίθεται τέτοιου είδους ζήτημα». (Πηγή: Gaktn», 20/4/2018)

Στις 21/3/20 η αναβολή της διαδικασίας για την εκλογή ηγέτη της Τ/Κ κοινότητας για 6 μήνες (κορονοϊός). Στο διάστημα αυτό (κυρίως) η τουρκική πρεσβεία στα κατεχόμενα εργάστηκε και πέτυχε την αλλαγή των μέχρι τότε συσχετισμών. Ο Ε. Τατάρ (ΕΤ) στα πράγματα.

Η μέση:

Στην Άγκυρα Ερτογάν-Γιλμάζ με Τατάρ-Ουστέλ. Στη συνάντηση «έγιναν συστάσεις προς τον Ε. Τατάρ λόγω των πολλών δηλώσεών του τελευταία για το Κυπριακό και της αχρείαστης γραμμής που ακολουθεί και του ζητήθηκε «να περιοριστεί». Το θέμα (κυπριακό) θα συζητηθεί μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας, γι' αυτό τον προειδοποίησαν να μην κάνει πολλές δηλώσεις και να μην λέει «κουβέντες που θα του δέσουν τα χέρια» (Πηγή: «Μπουγκιούν Κίπρις», 18/12/23)

Το σήμερα

ΕΤ: «Το καθήκον της Ολγκίν είναι να διερευνήσει αν υπάρχει κοινό έδαφος. Είναι ήδη ξεκάθαρο ότι δεν υπάρχει. Το Κυπριακό που δεν έχει επιλυθεί εδώ και 60 χρόνια, δεν είναι ένα ζήτημα που θα επιλύσει η κ. Ολγκίν με ένα «μαγικό ραβδί»

Μ. Ακιντζί (ΜΑ): «Ο Ραούφ Ντενκτάς είχε ακολουθήσει μια πολιτική «να μην διαπραγματευόμαστε μέχρι να αναγνωριστεί η κυριαρχία μας». Τα τελευταία 3 χρόνια, 40 χρόνια παλιάς πολιτικής έχουν επανέλθει ως καινούργια. Η συνέχιση αυτής, εξυπηρετεί μόνο ένα πράγμα: την επαρχιοποίηση».

Μεχμέτ Αλί Ταλάτ: «Σίγουρα ποτέ δεν είχαμε υπάρξει σε τόσο κακή κατάσταση, κανείς δεν συναντιέται μαζί του. Σίγουρα θα περιμένουμε την ολοκλήρωση της θητείας του προέδρου Τατάρ για να υπάρξει μια νέα εξέλιξη στο κυπριακό πρόβλημα». 28/9/23

Το ΡΤΚ σε ΕΤ: «Δεν έχετε την πολυτέλεια να τινάξετε στον αέρα τη συνάντηση με τον ΓΓ. Η προβολή επιχειρημάτων που δεν

συμβάλλουν στην επανεκκίνηση της διαπραγματευτικής διαδικασίας, θα αφήσουν την τ/κ πλευρά σε δύσκολη θέση. Η εντολή του ΟΗΕ είναι για την ομοσπονδιακή λύση. Το status quo είναι अपαράδεκτο». 4/4/24

- Σύμφωνα με την χθεσινή «Αλήθεια» η απεσταλμένη του ΓΓ Μ. Α. Ολγκίν ανέφερε σε συνέντευξή της στην «Κίπρις Πόστασι» ότι «στη συνάντησή της με τον τούρκο ΥΠΕΞ Χ. Φιντάν αυτός ήταν πρόθυμος να ακούσει με ανοικτό μυαλό».
- Ερτογάν και Τσαβούσογλου στον απόηχο της διάλυσης του τοπίου από τον Ν. Αναστασιάδη και των ανοιγμάτων του σε Νετανιάχου, (2017/20), παραμέρισαν τον Μ. Ακιντζί- μια πράξη προϊόν οργής, όχι λογικής. Τα δεδομένα αλλάζουν. Ότι προσέθεσε ο ΜΑ στο κεφάλαιο «αξιοπιστία» της Τ/Κ κοινότητας στην επιδίωξη λύσης, το αφαιρεί καθημερινά ο διάδοχός του. Εκτιμώ ότι ο ΕΤ ολοκληρώνει τον κύκλο του τον Οκτώβρη του 2025. Είναι πλέον αντιπαραγωγική η παρουσία του, ήδη του ζητήθηκε «να περιοριστεί». Ο ίδιος κάτι υποθέτει καθώς στις 2/5/24 είπε ότι «αν η Τουρκία εγκαταλείψει τη νέα πολιτική στο Κυπριακό δεν θα είμαι υποψήφιος». Τι μπορεί να γίνει στην κούρσα του 2025; Ίσως Ο. Ουστέλ, ηγέτης του δεξιού ΚΕΕ. Θα τρέξει ο ηγέτης του αριστερού ΡΤΚ Τ. Ερχουρμάν. Πιο δύσκολα ο δημοφιλής δήμαρχος Μ. Χαρμαντζή, με πολλές καραμπόλες ίσως Ο. Ναμί. Με «θαύμα» ο Μ. Ακιντζί.

6. Κανάλια με «αγκάθια», 15/5/24

Ερτογάν-Μητσοτάκης στην Άγκυρα προχθές. Πρόοδος στα θέματα «χαμηλής» πολιτικής. Συμφωνίες για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, ίδρυση ελληνοτουρκικού Επιχειρηματικού Συμβουλίου, συνεργασία στα θέματα υγείας.

Οι πρωταγωνιστές:

ΤΕ: «Παρά τις διαφωνίες, επικεντρωνόμαστε στη θετική ατζέντα κρατώντας ανοικτά τα κανάλια του διαλόγου».

ΚΜ: «Δείξαμε ότι μαζί με τις διαφωνίες, μπορούμε να χαράζουμε παράλληλη σελίδα για συμφωνίες»

- Έξω τα δύσκολα από τη συνάντηση της Άγκυρας (ΑΟΖ, υφαλοκρηπίδα, εναέριος χώρος). Παραμονές Ευρωεκλογών στην Ελλάδα. Αν μετά τις Ευρωεκλογές (2024-25) δεν προχωρήσει η διαδικασία με υπογραφή συνυποσχετικού και συμφωνημένη προσφυγή στη Χάγη, τότε το μομέντουμ θα χαθεί και όλα θα γυρίσουν στην πεπατημένη. Ωστόσο, Γ. Γεραπετρίτης και Χ. Φιντάν «θα κρίνουν από κοινού πότε θα ωριμάσουν οι συνθήκες για μια τέτοια εξέλιξη». Χρήσιμη η συμφωνία για επόμενες συναντήσεις ΚΜ-ΤΕ εντός του 2024: 9/7 στην Ουάσινγκτον, Σεπτέμβριο στην ΝΥ και στο Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας Ελλάδας- Τουρκίας στην Άγκυρα, τέλος 2024». (Πηγή Το Βήμα, 14/5)

Δύο «αγκάθια»:

- Δ. Θράκη. Ο ΤΕ μίλησε για «τουρκική» μειονότητα. Ο ΚΜ μίλησε για «θρησκευτική». Παράξενα πράγματα. Οι Έλληνες

της Κ/πολης Έλληνες, αλλά οι Τούρκοι της Δυτικής Θράκης Μουσουλμάνοι! Η Λωζάνη μιλά για Μουσουλμανική μειονότητα για να προσδιορίσει την τριπλή της υπόσταση: Τούρκοι, Πομάκοι, Αθίγγανοι. Επιπρόσθετα, η Ελλάδα έχει καταδικαστεί από το ΕΔΑΔ γι' αυτόν ακριβώς το λόγο.

- Ο ΚΜ έθεσε το ζήτημα της μετατροπής της Μονής της Χώρας σε τζαμί. Ο ΤΕ απάντησε ότι «ως τέμενος είναι ανοιχτό για επίσκεψη από όλους». Για την Μονή της Χώρας προφανώς η διατήρηση της ταυτότητας της ήταν/είναι η πιο σωστή πολιτική, αλλά μένει ένα θέμα για ερμηνεία. Γιατί ειδικά τώρα η Χώρα σε τζαμί; Στη δική μου εκτίμηση, συνιστά μια λάθος απάντηση της Άγκυρας στους αμήχανους χειρισμούς της Αθήνας στα Ευρωτουρκικά στο τελευταίο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο-ειδικά η αναφορά σε «διύλιση» μέρους των Ευρωτουρκικών μέσω Coreper. Ακόμα ένα θέμα γενικότερης φύσεως: το ελληνικό κράτος δεν είναι «διάδοχο» σχήμα του πολυεθνικού μωσαϊκού της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, επειδή αυτό «διαπλάθουν» τα σχολικά βιβλία ιστορίας. Ο «ρωμαϊσμός» και ο «κρατικός χριστιανισμός» ήταν τα κύρια συνεκτικά στοιχεία της Αυτοκρατορίας. Στο ύστατο στάδιο της παρακμής ο αποσπασματικός σε μικρά κρατίδια/δεσποτάτα, ελληνισμός.

- Πώς αντιδρά η αντιπολίτευση στην Ελλάδα στις εξελίξεις αυτές, ειδικότερα το ΠΑΣΟΚ; Οι άναρθρες κραυγές του προέδρου του ΠΑΣΟΚ Ν. Ανδρουλακη δεν συνιστούν πολιτική. Είπε χθες το φοβερό «γελασμένος όποιος φαντάζεται ότι η Ελλάδα θα κάτσει σε ένα τραπέζι με την Τουρκία χωρίς τη

Χάγη». Για το ΠΑΣΟΚ δεν υπάρχει καμμία δικαιολογία για τις κραυγές Ανδρουλάκη. Γιατί είναι το ΠΑΣΟΚ (Σημίτης, Πάγκαλος, Κρανιδιώτης, Ιωακειμίδης, Ροζάκης και Παπανδρέου) που εφάρμοσε την πιο επιτυχημένη στρατηγική στις ελληνοτουρκικές και ευρωτουρκικές σχέσεις βασισμένη σε κείμενο στρατηγικής που συγκρότησαν οι Κρανιδιώτης-Ροζάκης το 1996. Ο Κ. Σημίτης το αναλύει: «Στρατηγική της Ελλάδας, ήταν να συναρτηθεί η επίλυση προβλημάτων της περιοχής με τη διεύρυνση και τη μελλοντική πορεία της ΕΕ. Η ΕΕ να επιδιώκει την επίλυσή τους, η ΕΕ να τα θεωρεί ως εμπόδια που πρέπει να ξεπεραστούν και να εργαστεί η ίδια για την υπέρβασή τους» (Πηγή: άρθρο, «Το τέλος μιας στρατηγικής», Εφ/δα Τα Νέα 23/4/04). Αυτή η πολιτική ήταν ωφέλιμη για όλη την περιοχή-Κύπρο, Ελλάδα, Τουρκία, ΕΕ. Προφανώς ο Ν. Ανδρουλάκης δεν κατάλαβε τίποτε. Γι' αυτό και αντιγράφει Παπαθεμελήν προς μεγίστην ικανοποίηση Μητσοτάκη.

7. Στην Άγκυρα με πακέτα, 13/5/24

Σήμερα Τ. Ερτογάν- Κ. Μητσοτάκης στην Άγκυρα. Δεύτερη συνάντηση σε 6 μήνες, πρόοδος στην αλλαγή της φοράς των πραγμάτων. Θετική ατζέντα σε μια σειρά από θέματα «χαμηλής πολιτικής» (λ.χ. εμπόριο, τουρισμός, συνεργασία στην αντιμετώπιση μεταναστευτικών ροών). Και ένα στην πιο υψηλή πολιτική βαρύτητα: τερματισμός πτήσεων τουρκικών

πολεμικών αεροπλάνων στην περιοχή από τα 10 σε 6νμ στο Αιγαίο εδώ και ένα χρόνο.

Η θετική ατζέντα «διασπάται», όταν φτάσει στα κρίσιμα:

Ο ΚΜ λέει: «Με την Τουρκία έχουμε μία και μοναδική διαφορά: την οριοθέτηση της ΑΟΖ και της υφαλοκρηπίδας». (Πηγή: CNN, 20/9/23)

Ο ΤΕ λέει: «Να μην λέμε να λύσουμε αυτό το πρόβλημα και ας μείνουν άλυτα τα άλλα. Τα προβλήματα λύνονται ως πακέτο, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο». (Πηγή: Καθημερινή, 12/5/24)

- Όπως δείχνουν τα στοιχεία, η διαφορά δεν είναι μία, όπως λέει ο ΚΜ, αλλά τρεις: οριοθέτηση ΑΟΖ/υφαλοκρηπίδας αλλά πριν (ή ταυτόχρονα) συμφωνία για το εύρος του εναέριου χώρου, ώστε να «ρυθμιστεί» η βάση εκκίνησης. Ούτε «τα άλλα» όπως λέει ο ΤΕ, χωρίς καμμία αναφορά σε ποια προβλήματα και με ποια νομική τεκμηρίωση.

- Πιο κοντά στα πράγματα η προσέγγιση του παλιού Κ. Καραμανλή: «Το Αιγαίο δεν είναι Ελληνική λίμνη. (...) Στο Αιγαίο υπάρχουν χωρικά ύδατα και διεθνή ύδατα και εν όψει αυτής της καταστάσεως η Τουρκία έχει ορισμένα δικαιώματα στο Αιγαίο. Η Τουρκία έχει ορισμένα δικαιώματα στην υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου». (Πηγή: άρθρο, Π. Ιωακειμίδης, το Βήμα, 25/5/21)

- Δεύτερο αντιπαραθετικό ζήτημα. Μουσουλμανική ή τουρκική η μειονότητα στη Δ. Θρακη;

Κ. Μητσοτάκης: «Ο προσδιορισμός της μειονότητας ως μουσουλμανικής καθορίζεται από τη Συνθήκη της Λωζάνης»- 7/12/23

Ο ίδιος Κ. Καραμανλής για το ίδιο ζήτημα: «Σήμερα υπάρχουν 10.000 Έλληνες στην Κωνσταντινούπολη και 120.000 Τούρκοι στην Ελλάδα. Δεν είχα ποτέ την πρόθεση ως Κυβέρνησις να ενοχλήσω την Τουρκική μειονότητα»- (Αρχείο ΚΚ, τόμ. 10ος, σελ. 135, ίδιο άρθρο ΠΙ).

- Ο ΚΚ είπε τα αυτονόητα- δικαίωμα στον αυτοπροσδιορισμό. Αλλά γιατί ο ΚΜ λέει άλλα; Ο πρώτος ήταν ο δημιουργός της ΝΔ και κανένας δεν τον αμφισβητούσε. Τα άλλα στελέχη αντλούσαν εξουσία από τον ίδιο-κάτι που δεν συμβαίνει σήμερα με τον ΚΜ. Παρά την κυριαρχία του, οι διάφορες φυλές στη ΝΔ έχουν επιρροές.
- Χθες ο Ν. Χριστοδουλίδης δήλωσε ότι «θεωρώ πολύ σημαντικό το ταξίδι του κ. Μητσοτάκη στην Άγκυρα, όχι μόνο για τα ελληνοτουρκικά. Ελπίζω να προκύψει κάτι θετικό στην προσπάθεια που βρίσκεται σε εξέλιξη, για επανέναρξη των συνομιλιών». Ας υποθέσουμε ότι προκύπτει κάτι για «επανάρξη των συνομιλιών». Ποια είναι η βάση για την επανάρξη; 1ον Ο ΝΧρ δεν αποδέχεται το Πλαίσιο Γκουτέρες. 2ον Απορρίπτει το παραχθέν υλικό του 2017 για το κεφάλαιο «διακυβέρνηση-πολιτική ισότητα» για το οποίο ο ΓΓ των ΗΕ είπε ότι επήλθε συμφωνία ανάμεσα στα μέρη. Ο ΝΧρ μίλησε στο πασχαλινό του μήνυμα αόριστα για τα ψηφίσματα των ΗΕ. Τι μένει από όλα αυτά; Να εύχεται «συνομιλίες», να κρύβεται πίσω από τον γνωστό Τατάρ και να πετάσσει τις ευθύνες σε

όλους τους άλλους (ΗΕ, ΕΕ, τώρα «στο ταξίδι του κ. Μητσοτάκη στην Άγκυρα»). Ζητά συνομιλίες ενώ απορρίπτει την στέρη βάση την οποία συγκρότησε ο ΓΓ!

8. Τρίπτυχο πάνω από το Αιγαίο, 10/09/2023

«Η σκέψη που με συνοδεύει σε αυτό το ταξίδι είναι ότι, αν το 1923, την επαύριο ενός σκληρού πολέμου με τεράστιες απώλειες και για τις δύο πλευρές, η Ελλάδα και η Τουρκία κατόρθωσαν να γεφυρώσουν τις διαφορές τους, τότε και εμείς, υπό ασυγκρίτως καλύτερες συνθήκες, οφείλουμε να βαδίσουμε με ειλικρίνεια το δρόμο της ειρηνικής συνεργασίας τηρώντας τις αρχές και τους κανόνες του διεθνούς δικαίου», Γ. Γεραπετρίτης, ΥΠΕΞ Ελλάδας, άρθρο στην εφ/δα Milliyet με τίτλο «Μήνυμα Φιλίας» 4/9

Οι Ε/Τ σχέσεις αλλάζουν σελίδα. Χθες Γεραπετρίτης- Φιντάν. Οδικός χάρτης σε τρία επίπεδα:

Πρώτον, πολιτικός διάλογος, έναρξη με ευθύνη της ΥΦΥΠΕΞ της Ελλάδας Αλ. Παπαδοπούλου στις 16/10.

Δεύτερον, εφαρμογή και ενίσχυση ΜΟΕ.

Τρίτον, θετική ατζέντα σε τομείς όπως επενδύσεις, γεωργία, τουρισμός, εμπόριο, ναυτιλία, κλιματική κρίση με ευθύνη στον ΥΦΥΠΕΞ Κ. Φραγκογιάννη».

Οι πρωταγωνιστές, Γεραπετρίτης-Φιντάν:

ΓΓ: «Είναι απαραίτητο να χτίσουμε πάνω σε αυτά που μας ενώνουν και να κατανοήσουμε καλύτερα αυτά που μας χωρίζουν», (Πηγή, το Βήμα, 5/9)

ΧΦ: «Οι δύο γείτονες θα εργαστούν πάνω σε οδικό χάρτη που προβλέπει συνομιλίες για επίλυση των προβλημάτων που απορρέουν από το Αιγαίο» (Πηγή, Χουριέτ, 5/9)

Έτσι στις 18/9 Μητσοτάκης-Ερτογάν στη Νέα Υόρκη και «διοργάνωση μετά από 7 χρόνια του Ανωτάτου Συμβουλίου Συνεργασίας στη Θεσσαλονίκη, μέχρι το τέλος του έτους» (Πηγή, το Βήμα).

Η 5η/9 μπορεί να θεωρηθεί ως η σημαντικότερη ημέρα στις Ε/Τ σχέσεις εδώ και κοντά 20 χρόνια. Η περίοδος που πέρασε είχε ως κυρίαρχα στοιχεία της την καχυποψία, την αντιπαράθεση πάνω σε πραγματικά ή και ανύπαρκτα ζητήματα, τις αλληλοκατηγορίες, την ακραία οξύτητα. Έτσι η αλλαγή σελίδας είναι εκ πρώτης όψεως εντυπωσιακή. Προηγήθηκαν οι προϋποθέσεις: εκλογική επικράτηση Ερτογάν και Μητσοτάκη στις εθνικές τους εκλογές, γεγονός που τους έδωσε νέα πολιτική ισχύ. Όπως βέβαια και η απομάκρυνση Δένδια από την ηγεσία του ελληνικού Υπεξ και η αντικατάσταση του από τον Γ. Γεραπετρίτη. Παραταύτα ο ΝΔ περιφέρει τις εθνικολαϊκίστικες μονομανίες του σε διάφορα επίπεδα και υπονομεύει την αλλαγή πολιτικής.

Τα Ε/Τ προβλήματα λύνονται με δύο τρόπους: ή με διμερή διάλογο ή με προσφυγή στην διαιτησία που παρέχει σε όλες τις χώρες το ΔΔ της Χάγης. Ο σκληρός πυρήνας των Ε/Τ υποθέσεων δεν είναι αυτές καθαυτές οι διαφορές-αν δεν μπορείς τον 1ον, προχωράς στον 2ον τρόπο. Συχνά είναι οι δυνάμεις που θέλουν διαιώνιση των διαφορών περιμένοντας «πάλι με χρόνια», είτε οι δυνάμεις εκείνες που θέλουν το σκόρ κάθε φορά στο 100-0. Το τρίπτυχο «πολιτικό περιβάλλον, ακριβής ενημέρωση της κοινής γνώμης, χαμηλοί τόνοι» είναι η πιο δύσκολη πλευρά της υπόθεσης. Από την διαχείρισή του «τριπτύχου» θα εξαρτηθεί εν πολλοίς και η εξέλιξη και η ολοκλήρωση του εγχειρήματος.

Ελληνοτουρκικά (Ε/Τ) και Κυπριακό δεν είναι ίδια ζητήματα, διαθέτουν διαφορετικό περιεχόμενο, άλλη η εξέλιξη του ενός ή του άλλου. Επηρεάζει το ένα ή άλλο; Βέβαια. Οι Ε/Τ σχέσεις το 1999, 2004, (ήπιο κλίμα) συνέβαλαν στην ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ. Εξαρτάται η επίλυση του ενός (Κυπριακό) από το άλλο (Αιγαίο); Όχι, δεν συνιστά προϋπόθεση η επίλυση του ενός από το άλλο. Τα περιεχόμενα είναι διαφορετικά. Κυπριακό: κυρίως πολιτικό, αποχώρηση στρατευμάτων, ομοσπονδιακή δομή σε ένα ενωμένο κράτος, ΗΕ-ΕΕ. Αιγαιακό: κυρίως νομικό, με ισχυρές πολιτικές πτυχές κυρίως σε σχέση με την έκταση των ΧΥ και του ΕΑΧ, λύση μέσω Χάγης. Όμως η επίλυση του ενός οπωσδήποτε συνιστά μίαν ουσιωδώς θετική εξέλιξη για το άλλο. Αν λ.χ το κυπριακό είχε επιλυθεί στο Κραν Μοντάνα, η προ τριετίας αντιπαράθεση Ελλάδας-Τουρκίας δεν

θα συνέβαινε και οι συνομιλίες για ΑΟΖ θα διεξάγονταν σε άλλο κλίμα. Αλλά τώρα είμαστε εδώ. Το κυπριακό στο τέλμα από το καλοκαίρι του 2017, ενώ οι Ε/Τ σχέσεις αποκτούν ένα μομέντουμ. Η κυπριακή διάσταση σε τρία επίπεδα: 1ον. Η γκρίνια: «μείναμε μόνοι μας κλπ», «μα δεν έθεσε το κυπριακό η Ελλάδα», 2ον Η «σχολή»...Νετανιάχου, διαρκής αντιπαράθεση, στρατικοποίηση των θεμάτων, άξονας Κύπρου-Ελλάδας-Ισραήλ κλπ. 3ον, Η αξιοποίηση της συγκυρίας για να παίξει η Κύπρος στο γήπεδο της μεγάλης πολιτικής.

Η άποψη του καθηγητή Χρήστου Ροζάκη, υφυπουργού εξωτερικών στην πρώτη κυβέρνηση Σημίτη (1996) έχει σταθερή αξία, καθώς διαθέτει μοναδική και βαθειά εμπειρία και για τα δύο θέματα: «Μην ξεχνάτε ότι η Κύπρος έχασε δύο μεγάλες ευκαιρίες, τουλάχιστον, για να λύσει το πρόβλημά της. Είναι το σχέδιο Ανάν και είναι και η πρόσφατη στο Κραν Μοντανά. Στο Κραν Μοντανά είναι ευθύνη της Κύπρου το ότι δεν προχώρησε σε μία επίλυση. Ως εκ τούτου, και εμείς δεν μπορούμε να περιμένουμε επ' άπειρον να λυθεί το Κυπριακό προκειμένου να λύσουμε τα ελληνοτουρκικά». (Πηγή: Πρώτο Πρόγραμμα ΕΡΤ 06/09/23)

Στο 22/9 η συνάντηση Γκουτέρες- Χριστοδουλίδη. Δύο, τα πιο σημαντικά θέματα: 1ον Η «κυριαρχική ισότητα» του Ε. Τατάρ, τι ακριβώς σημαίνει και ως πού εκτείνεται, 2ον Η θολή πολιτική Χριστοδουλίδη, ο οποίος στις δηλώσεις εμφανίζεται

θετικός υπέρ της επίλυσης, αλλά τα έργα του δεν συμβαδίζουν με τις δηλώσεις του. Αυτό το θολό τοπίο ίσως προκαλέσει την κινητικότητα των ΗΕ. Ο ΓΓ των ΗΕ να διορίσει νέον απεσταλμένο του για να βολιδοσκοπήσει τα μέρη πάνω στην γραμμή που υιοθετεί: «διαπραγματεύσεις στοχευμένες στο αποτέλεσμα μέσα σε καθορισμένο χρονικό πλαίσιο». Για όσους βλέπουν την μεγάλη εικόνα ιδού οι ενισχυμένες δυνατότητες που προκύπτουν για την Κύπρο από την Ε/Τ προσέγγιση. Τα «Έξι Σημεία» του Πλαισίου Γκουτέρες είναι εκεί, όσοι θέλουν να αρπάξουν την ευκαιρία, χωρίς αστερίσκους και υποσημειώσεις, μπορούν!

9. Ευρωτουρκικό ταγκό με φόρα, 23/07/2023

Το κλίμα στις Ευρωτουρκικές σχέσεις αλλάζει. Στις 20/7 στο Συμβούλιο Υπουργών Εξωτερικών «οι σχέσεις σχέσεις ΕΕ-Τουρκίας», (ΚΥΠΕ, 18/7). Κοινοτικός αξιωματούχος ανέφερε στο ΚΥΠΕ «πως έφτασε η στιγμή να συζητηθεί μια από τις πιο σημαντικές σχέσεις της ΕΕ με μια χώρα που είναι ένας από τους μεγαλύτερους γείτονες και υποψήφια για ένταξη». Ο Ζ. Μπορέλ δήλωσε στις 21/7 πως «είμαστε πεπεισμένοι ότι υπάρχει αμοιβαίο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη μιας ισχυρότερης σχέσης μεταξύ της Τουρκίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Σημαντικό επίσης το γεγονός πως στην Ινδονησία συναντήθηκαν ο Ύπατος Εκπρόσωπος για την Εξωτερική

Πολιτική και Άμυνα Ζοζέπ Μπορέλ με τον νέο Τούρκο ΥΠΕΞ Χακάν Φιντάν.

Στις 18/7 με 47 ψήφους υπέρ, 10 αποχές και μηδέν ψήφους κατά, ψηφίστηκε από τα μέλη της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων (AFET) του Ευρωκοινοβουλίου «κάλεσμα για εξεύρεση ενός νέου πλαισίου εταιρικής σχέσης ΕΕ-Τουρκίας. Η ΕΕΥ προτρέπει την ΕΕ, την τουρκική κυβέρνηση και τα κράτη μέλη να ξεπεράσουν το τρέχον αδιέξοδο και να προχωρήσουν προς μια στενότερη εταιρική σχέση, για την εξεύρεση ενός παράλληλου και ρεαλιστικού πλαισίου καλώντας την Επιτροπή να διερευνήσει πιθανές μορφές για ένα αμοιβαία ελκυστικό πλαίσιο» (Πηγή: ΚΥΠΕ)

Όλα τα στοιχεία το βεβαιώνουν. Οι Ευρωτουρκικές σχέσεις μπαίνουν πάνω σε μια νέα βάση. Πριν λίγα χρόνια η ατζέντα ήταν η ακριβώς αντίθετη: αποστάσεις, εντάσεις, πρακτικά η ελάχιστη δυνατή σχέση χωρίς χωρίς διασύνδεση με κάποια προοπτική. Οι συναντήσεις Ερτογάν με Μισέλ και Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν στο Βίλνιους. Οι χειρισμοί τακτικής Ερτογάν στο τρίγωνο Σουηδία-NATO-ΕΕ. Η δυνατότητα της Τουρκίας να παίζει ρόλο στα πλέον κρίσιμα θέματα της συγκυρίας (Ουκρανία, Ρωσία, μεταναστευτικό, τρομοκρατία, εμπορικές σχέσεις κ.ά) καθιστούν την σχέση ΕΕ-Τουρκίας ιδιαίτερης στρατηγικής σημασίας. Η απόφαση έχει ληφθεί. Δεν έχει καθοριστεί ποια μορφή θα πάρει το «αμοιβαία ελκυστικό

πλαίσιο», αν θα είναι δηλαδή «μια στενότερη εταιρική σχέση», ή «προωθημένη στρατηγική συνεργασία» ή επαναφορά, υπό ειδικούς όρους, της διακοπείσας ενταξιακής διαδικασίας του 2005. Ίσως τον Οκτώβριο η απόφαση στο πιο υψηλό επίπεδο.

Ο Οκτώβρης επαναφέρει στην ατζέντα ζητήματα που άπτονται του τριγώνου ΕΕ-Τουρκία-Κύπρος. Οι επιλογές της Τουρκίας σε σχέση με το κυπριακό. Οι 4 τουρκικές στροφές:

Οι Κεμαλιστές, ο Ντενκτάς, το κυπριακό λύθηκε το 1974. Παιχνίδι με τον χρόνο, να αλλάξουν οι γενιές, να προσαρμοστούμε στο «δίπλα -δίπλα»

Ερτογάν, 2003, αλλαγή εξουσίας. Με την αποφασιστική συμβολή Α. Γκιουλ (κύριου εκφραστή των δυνάμεων στο ΚΑΔ, που ήθελαν στροφή στην ΕΕ, 2004-2009). Έναρξη ενταξιακών συνομιλιών το 2005 με την ψήφο της Κύπρου.

Ύστερα η ανατροπή (2009) της προηγούμενης πορείας, λάθη εκατέρωθεν, στροφή της Τουρκίας στην Μ. Ανατολή, πάγωμα ενταξιακής πορείας, πάγωμα μεταρρυθμίσεων.

Τώρα, μετά το Βίλνιους, η επιστροφή της ΕΕ και της Τουρκίας στην πολιτική του 2004-09 με δηλώσεις Μισέλ, Λάιενς, με σχετικό ψήφισμα του Ευρωκοινοβουλίου.

Μέσα στην πιο πάνω ζικ ζακ διαδρομή, στην Ε/Κ ηγεσία αναπτύχθηκαν οι γνωστές προσεγγίσεις, όπως να

προκαλέσουμε κόστος στην Τουρκία, ή επιβολή κυρώσεων μέσω ΕΕ. Αλλά τώρα είμαστε εδώ. Ενόψει Φθινοπώρου οι παράγοντες προετοιμάζονται για το πώς θα εξελιχθεί η ανανεωμένη σχέση ΕΕ-Τουρκίας. Τι κάνουμε; Διαβάζουμε το χθες και προετοιμαζόμαστε για το Φθινόπωρο.

Σε όλα, κεντρικός παίκτης η ΕΕ. Τα 2 Ελσίνκι. Εν τάχει: 6 Μαρτίου 1995. Η Τουρκία θέλει Τελωνειακή Ένωση, οι 14 συμφωνούν. Ο Γ. Κρανιδιώτης: ναι, υπό όρους, θα συμφωνήσω μόνο εάν οριστεί χρονοδιάγραμμα για έναρξη συνομιλιών ΕΕ-Κύπρου. Κερδήθηκε! Ελσίνκι, 1999: οι 14 συμφωνούν η Τουρκία να πάρει χρονοδιάγραμμα για έναρξη ενταξιακών. Κ. Σημίτης: ναι, υπό όρους: θα συμφωνήσω, με αποδοχή της ένταξης της Κύπρου, χωρίς η λύση να είναι προϋπόθεση. Συμφωνώ υπό όρους: με προϋποθέσεις για επίλυση των διαφορών (στο Αιγαίο). Προχώρησαν!

Οι δύο μάχες, οι μόνες που κερδήθηκαν και έχουν αλλάξει το ρου των πραγμάτων. Πώς κερδήθηκαν; Όταν οι ελέφαντες έκαναν μεγάλο παιχνίδι, η σύγχρονη διπλωματία μπαίνει στο παιχνίδι, διεκδικεί με βάση τα δικά της αιτήματα. Τι θα βγει το Φθινόπωρο; Να παρακολουθούμε τις εξελίξεις και να δούμε πως θα διαμορφωθούν οι ισορροπίες συμφερόντων που θα εξυπηρετούν και την Κύπρο! Έγινε δύο φορές, έτσι μπορεί να ξαναγίνει.

Η Κύπρος τι προτείνει ως κράτος-μέλος; Τι διασύνδεση κάνει με το γενικότερο κυπριακό; Ένα είναι να θέλεις, άλλο είναι να κερδίζεις συμμάχους και πλειοψηφίες πάνω στον κοινοτικό τρόπο σκέψης. Ο Οκτώβρης είναι σημαντικός, θα καθοριστεί το νέο γεωπολιτικό τοπίο στην περιοχή μας. Το κυπριακό δίλημμα: Πάμε να διαμαρτυρηθούμε ή πάμε για να κερδίσουμε το, υπό τις περιστάσεις, μέγιστο δυνατό όφελος; Η στροφή ΕΕ-Τουρκίας ίσον στροφή της Λευκωσίας στο «Ελσίνκι 3». Η Τουρκία θα πάρει αυτό που θα διαμορφωθεί μέσα από διαπραγματεύσεις και η Κύπρος άλλο ισοδύναμο-εφόσον το καθορίσουμε και το διεκδικήσουμε. Στον κεντρικό του πυρήνα η επίλυση του κυπριακού-μόνο έτσι κερδίζουμε συμμαχίες. Η ΕΕ στηρίζει το πλαίσιο λύσης του ΓΓ. Χωρίς αυτή την καθαρή συνεννόηση ανάμεσα σε Λευκωσία- Βρυξέλλες-Νέα Υόρκη, η διασύνδεση θα είναι έωλη και ο Οκτώβρης θα μας προσπεράσει. Για να μην υπάρχει κάποια παρανόηση επί των θεμάτων, ο εκπρόσωπος της Επιτροπής Πίτερ Στάνο μίλησε εγκαίρως: «Η ΕΕ είναι πλήρως προσηλωμένη σε μια συνολική διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος στη βάση μιας ΔΔΟ με πολιτική ισότητα. Η ΕΕ παραμένει έτοιμη να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στη στήριξη όλων των σταδίων της διαδικασίας υπό την ηγεσία των ΗΕ, όπως υπογραμμίζεται στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ιουνίου 2023».

10. Αντισεισμικό restart, 16/07/2023

Μέσα σε λίγες ώρες, εξελίξεις πέρα από κάθε πρόβλεψη. Ο Τ. Ερτογάν: «Θα παροτρύνω τη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ να ανοίξει τον δρόμο για την ένταξη της Άγκυρας στην ΕΕ, ώστε η Τουρκία να ανοίξει τον δρόμο για την ένταξη της Σουηδίας στο ΝΑΤΟ». Η Ντάνα Σπίναντ, αν. Επικεφαλής Εκπρόσωπος της Επιτροπής σχολιάζει: «Η ΕΕ έχει μια πολύ συγκεκριμένη διαδικασία διεύρυνσης τα οποία πρέπει να ακολουθήσουν όλες οι υποψήφιες χώρες. Η διεύρυνση του ΝΑΤΟ είναι διαφορετική διαδικασία από αυτή της διεύρυνσης της ΕΕ». Ακολουθεί συνάντηση ανάμεσα στον ΓΓ του ΝΑΤΟ, τον Σουηδό πρωθυπουργό και τον Τ. Ερτογάν. Διακόπτεται για να γίνει η συνάντηση Ερτογάν με τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ. Σε ελάχιστες ώρες η ανατροπή. Ο Σ. Μισέλ έγραψε: «Καλή συνάντηση με τον πρόεδρο Ερντογάν. Εξερευνήσαμε τις ευκαιρίες ώστε η συνεργασία μας να ξαναγίνει σημαντική και να ενεργοποιήσουμε εκ νέου τις σχέσεις μας». Μετά τη δήλωση Μισέλ, ο ΓΓ του ΝΑΤΟ Γενς Στόλτενμπεργκ ανακοίνωσε πως ο Ταγίπ Ερντογάν «συμφώνησε να στηρίξει τη σουηδική υποψηφιότητα για το ΝΑΤΟ». Το κύριο ερώτημα είναι γιατί ο Τ. Ερτογάν πρότεινε κάτι (μπλοκάρω Σουηδία-ζητώ ένταξη στην ΕΕ), που γνωρίζει καλά πως δεν μπορεί να διασυνδέσει σε επίπεδο διαδικασίας; 1ον Είναι ενοχλημένος από την γενικότερη στάση της ΕΕ απέναντι στην Τουρκία. 2ον Θεωρεί ότι, παρά την μεγάλη συμμετοχή της χώρας του στην μάχη κατά της τρομοκρατίας και στην αντιμετώπιση του μεταναστευτικού, αυτό δεν αναγνωρίζεται από την ΕΕ στο βαθμό που θα ήθελε. 3ον Εκτιμά ότι η εικόνα της χώρας του βρίσκεται χαμηλά στον

Δυτικό κόσμο- θεωρώντας ότι η ΕΕ υποκύπτει στα αιτήματα δύο μελών της (Ελλάδα, Κύπρος) και έτσι η χώρα του έχει μετατραπεί σε «όμηρο» του κυπριακού. Η ομόφωνη απόφαση για έναρξη ενταξιακών συνομιλιών ΕΕ-Τουρκίας, με την ψήφω των «25», το 2005, ουσιαστικά σταμάτησε πέντε-έξι χρόνια μετά-αρνητικός πρωταγωνιστής σε αυτό ο Ν. Σαρκοζί. Έκτοτε οι Βρυξέλλες ελάχιστα δούλεψαν για την αναζήτηση μιας φόρμουλας, αυτής που θα «συμπλήρωνε» τις ομόφωνες αποφάσεις του 2005. Βέβαια, σε αυτό το κεφάλαιο έχει ειδικές ευθύνες και ο ίδιος ο Τ. Ερτογάν, όπως και ο Α. Νταβούτογλου-2008, στροφή της Άγκυρας στην Μ. Ανατολή, αναστολή των μεταρρυθμίσεων κλπ.

Ο Τ. Ερτογάν με τους χθεσινούς χειρισμούς του πέτυχε να συναντήσει ξανά, με Σουηδικά μέσα, τα Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου- «Το ΕΣ καλεί τον Ύπατο Εκπρόσωπο και την Επιτροπή να υποβάλουν έκθεση για την κατάσταση των σχέσεων ΕΕ – Τουρκίας, με προοπτική να προχωρήσουν κατά τρόπο στρατηγικό και προσανατολισμένο στο μέλλον». Τα ίδια επανέλαβε και ο Σ Μισέλ μετά τη συνάντηση με Ερτογάν στο Βίλνιους. Έτσι, Τουρκία και ΕΕ ανοίγουν τα κύρια θέματα της σχέσης τους, έστω με «ανορθόδοξο» τρόπο.

Την επόμενη ημέρα, Κ. Μητσοτάκης και Τ. Ερντογάν διαπίστωσαν στο Βίλνιους «θετικό κλίμα» στις διμερείς

σχέσεις Ελλάδας και Τουρκίας τους τελευταίους μήνες. Θέλουν «το κλίμα να έχει συνέχεια και συνέπεια, καθώς κάτι τέτοιο θα είναι προς όφελος και των δυο χωρών. Να οικοδομήσουν πάνω στο θετικό μομέντουμ και να ενεργοποιήσουν κατά το επόμενο διάστημα πολλαπλούς διαύλους επικοινωνίας». Ειδικότερα συμφώνησαν η επόμενη συνεδρίαση του Ανωτάτου Συμβουλίου Συνεργασίας Ελλάδας-Τουρκίας να πραγματοποιηθεί το Φθινόπωρο στη Θεσσαλονίκη». Επίσης οι δύο ηγέτες ανέθεσαν στους ΥΠΕΞ «να καθοδηγούν τη διαδικασία και να ενημερώνουν τους ηγέτες για την πρόοδο που σημειώνεται». (Πηγή: «Βήμα», 12/7)

Ο Κ. Μητσοτάκης σημείωσε πως «μπορούμε να συμφωνήσουμε πάνω σε έναν έναν «οδικό χάρτη» (roadmap), έτσι ώστε να μπορέσουμε να επιλύσουμε τις πιο σημαντικές γεωπολιτικές διαφορές μας, την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών, ειδικότερα της ΑΟΖ και της υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο και την Α. Μεσόγειο» (Πηγή: «Χουριέτ», 12/7). Οι χειρισμοί Ερτογάν (Σουηδία στο ΝΑΤΟ) έφεραν κοντύτερα τις σχέσεις ΗΠΑ-Τουρκίας (40 συν 80 πολεμικά αεροπλάνα στη δεύτερη). Μακρύτερα τις σχέσεις Ρωσίας-Τουρκίας (επίσκεψη Ζελένσκι στην Κ/πολη, επιστροφή με «δώρο» 5 στρατηγούς). Κοντύτερα τις σχέσεις ΕΕ-Τουρκίας (Μισέλ-Ερτογάν). Η συνάντηση κορυφής Μισέλ-Ερτογάν οδηγεί στο να βρεθεί η κατάλληλη φόρμουλα για μια επανασύδεση της Τουρκίας με την ενταξιακή της διαδικασία-το προσεχές Φθινόπωρο, όχι με την μορφή της τυποποιημένης επανάληψης του 2005, αλλά με ένα

νέο ξεκίνημα που θα επανασυνδέει το 2005 με το άνοιγμα, ίσως, ενός κεφαλαίου.

Εμφανώς η Τουρκία βγαίνει κερδισμένη από τις συναντήσεις στο Βίλνιους. Ο Τ. Ερτογάν είχε χαρτιά και τα έπαιξε σε επίπεδο ΝΑΤΟ-Σουηδία. Τα κέρδη τα διατύπωσε ο Τ. Μπάϊντεν, καθώς απευθυνόμενος στον τούρκο πρόεδρο, του είπε «ευχαριστώ για την διπλωματία σου και την ηγετικότητά σου» (11/7). Είχε χαρτιά και τα έπαιξε σε επίπεδο ΕΕ και πήρε την δήλωση Μισέλ «να ενεργοποιήσουμε εκ νέου τις σχέσεις μας»

Οι πιο πάνω εξελίξεις δείχνουν πως όλα αλλάζουν, τίποτε βέβαιον και αναλλοίωτο. Δημιουργείται έναν μομέντουμ στις ελληνοτουρκικές και στις ευρωτουρκικές σχέσεις. Βέβαιον είναι πως η Ελλάδα, η Τουρκία και η ΕΕ θα προχωρήσουν. Η Κύπρος μπορεί να λάβει μέρος στην προσπάθεια με στόχο να ξεκολλήσουμε από τον πάτο στον οποίο βρίσκεται το κυπριακό; Τίποτε δεν θα προχωρήσει, έτσι, μόνο του, επειδή «θέλουμε». Η Κύπρος, ίσως να έχει μια ευκαιρία για να δείξει αν έμαθε κάτι από την περιπέτεια στο Κραν Μοντάνα και ύστερα. Πριν από τους απεσταλμένους, προηγούνται μεγάλες αποφάσεις στα Ευρωτουρκικά, τα Ενεργειακά και πρώτα απ' όλα καθαρή, χωρίς αστερίσκους αποδοχή του Πλαίσιου Γκουτέρες. Έτσι θα ανοίξουν δρόμοι για την διπλωματία.

11. Η επίσκεψη των πέντε ωρών, 18/06/2023

Ο Τ. Ερτογάν ήρθε για 5 ώρες στα κατεχόμενα, κυρίως γιατί αυτό «επιβάλλει» η παράδοση, για να φύγει αμέσως για Αζερμπαϊτζάν. Γνωρίζει ότι παρά τα μεγάλα έργα (όπως λ.χ. νερό, Μερσίνη- Πάναγρα), η δημοφιλία του ανάμεσα στους Τ/Κ δεν είναι αυτή που θα ήθελε και το έδειξαν οι διπλές εκλογές. Όσοι ψήφισαν για πρόεδρο στην Τουρκία έδωσαν 60/40 υπέρ Κιλινστάρογλου. Μετά από κάθε εκλογική αναμέτρηση ο νικητής (πρωθυπουργός της Ελλάδας και πρόεδρος της Τουρκίας) κάνουν το πρώτο τους ταξίδι στο εξωτερικό, στην Κύπρο! Μια αχρείαστη πρακτική που δεν βοηθά την Κύπρο να βγει έξω από τα στερεότυπα.

Μια επίσκεψη σε άλλες εποχές. Ο Τ. Ερτογάν μπροστά στον τότε «πρωθυπουργό» Ι. Κουτσιούκ: «Αν δεν αφήσετε τις παλιές συνήθειες και συνεχίσετε να λέτε «εγώ δεν θέλω να ψαρέψω ψάρι, εγώ θέλω μόνο ψάρι, αυτή κατάσταση θα συνεχιστεί. Κάθε χρόνο αυξάνεται το ποσό που δίνει η Τουρκία στην «τδβκ». Ο ΙΚ αμοίβεται με 8 χιλ. ΛΤ, ένας ΓΔ με 14 χιλ ΤΛ. Ένας πραγματικός φίλος λέει πικρές αλήθειες». (Πηγή: εφ/δα Πολίτης, ρεπορτάζ Α. Ανδρέου, 18 Ιουλίου 2010). Ο Υπουργός Επικρατείας Τ. Τσιτσέκ πήρε την σκυτάλη από τον ΤΕ και μιλώντας σε Τ/Κ επιχειρηματίες είπε: «Είναι πιο εύκολο να βρεθεί νερό στην έρημο παρά να πεισθεί η κυβέρνηση-

νευριάζω με κάποια πράγματα που κάνετε. Η Τουρκία δεν μπορεί να δώσει περισσότερα χρήματα».

Έκτοτε κύλησε κάμποσο νερό στο αυλάκι. Από τον Έρογλου στον Ακιντζί. Μια διαφορετική πλειοψηφία ήρθε στα Τ/Κ πράγματα με σήμα την ελιά και με μουσική παρέα την «Τηλλυρκώτισσα». Πέντε χρόνια ήταν πέρα από αρκετά για να οριστικοποιηθεί μια συμφωνία με το πιο ώριμο τμήμα της Τ/Κ κοινότητας με βάση το Πλαίσιο Γκουτέρες. Τα πέντε χρόνια πέρασαν και δεν επιστρέφουν. Οι δηλώσεις Ερτογάν και Τατάρ απηχούν την κατάσταση πραγμάτων μετά το Κραν Μοντάνα και την στροφή της Άγκυρας από το Πλαίσιο Γκουτέρες το 2017, στην γραμμή της «κυριαρχικής ισότητας» το 2021. Έτσι στις 12/6 ο Τ. Ερτογάν δήλωσε πως «είναι εκ των ων ουκ άνευ για την Τουρκία η αναγνώριση της κυριαρχικής ισότητας και του ίσου καθεστώτος των Τ/Κ». Ενώ συνέχισε στην ίδια γραμμή ο Ε. Τατάρ: «Εφόσον επιβεβαιωθούν τα κυριαρχικά δικαιώματα των Τ/Κ που πηγάζουν από τις συμφωνίες του 1960, μπορούν να ξεκινήσουν επίσημες διαπραγματεύσεις».

Οι αλλοπρόσαλες πολιτικές Αναστασιάδη συνέβαλαν στον εκτροχιασμό της διαπραγματευτικής βάσης. Έτσι ο ΓΓ του ΟΗΕ απεσύρθη από την διαδικασία. Ο Μ. Τσαβούσογλου δηλώνει στις 13/6/17: «Βλέπουμε το Κραν Μοντάνα ως τελική διάσκεψη, είπαμε ότι είναι η τελευταία φορά που

διαπραγματευόμαστε για την ομοσπονδία. Μετά από αυτό, υπάρχει κυριαρχική ισότητα, όχι πολιτική ισότητα».

Η τουρκική διπλωματία (κατά κανόνα) μάς ενημερώνει δημοσίως για τις πολιτικές που θα ακολουθήσει. Η δήλωση Ερτογάν στις 14/6 είναι πιο αναλυτική σε σχέση με την προηγούμενη: «Αν αναγνωριστούν τα κυριαρχικά δικαιώματα της τδβκ, γιατί να μην πάμε σε διαπραγματεύσεις για το Κυπριακό; Αλλά πρέπει να αναγνωρίσουν τα κυριαρχικά δικαιώματα ισότητας της βόρειας Κύπρου. Αυτό δεν θα συμβεί (διαπραγματεύσεις), εάν δεν το κάνουν».

Πίσω από τα συμφραζόμενα, η ανάγκη για ερμηνεία των δηλώσεών τους, καθώς συνιστούν την ουσία των προκλήσεων σε αυτή την συγκυρία. Μετά την κατάρρευση των συνομιλιών στο Κραν Μοντάνα η Τουρκία ανακοίνωσε στροφή στα «δύο κράτη». Στη συνέχεια άνοιξε τμήμα της παραλίας στην Αμμόχωστο, άνοιξε δρόμους για χρήση από τους επισκέπτες αλλά δεν έκανε παρέμβαση πάνω στις ατομικές ιδιοκτησίες. Η πολιτική ερμηνεία: «σας ασκώ περαιτέρω πίεση, αλλά η πίεση δεν είναι ανεξέλεγκτη-υπό νέες προϋποθέσεις, στο τραπέζι των συνομιλιών».

Μέχρι τώρα η Ε/Κ πολιτική ηγεσία καταγγέλλει την στροφή και μένει αδρανής. Η ουσία όπως τίθεται από την Τ/Κ πλευρά αφορά κυρίως το κεφάλαιο «πολιτική ισότητα»-βέβαια, όλα

τα κεφάλαια για τα μέρη είναι σημαντικά αλλά δύο προεξέχουν: ασφάλεια για την Ε/Κ πλευρά, πολιτική ισότητα για την Τ/Κ. Στο Κραν Μοντάνα υπήρξε συμφωνία και στα δύο. Στο κεφάλαιο «Ομοσπονδιακή Εκτελεστική εξουσία» ο ΓΓ Α. Γκουτέρες γράφει: «τα μέρη είχαν καταλήξει πρακτικά σε πλήρη συμφωνία επί της αποτελεσματικής συμμετοχής μέχρι το πέρας της διάσκεψης στο Κραν Μοντάνα» (Πηγή: «Πολιτικός οδηγός, Κυπριακό Φορουμ Διαλόγου» σελ. 138).

Έκτοτε ουδέν. Αλλά ακινησία στο κυπριακό δεν υπάρχει-όλα εξελίσσονται επί τα χείρω. Η φοβία της Ε/Κ ηγεσίας να αντιμετωπίσει τα δεδομένα, οδηγεί σε επόμενη πίεση- «ας ελπίσουμε ότι σύντομα θα ξεκινήσουμε την κατασκευή 1192 μονάδων κοινωνικής κατοικίας στην περιοχή της Δερύνειας» (δηλώσεις Τ. Ερτογάν, 12/6). Οι δηλώσεις Τατάρ και Ερτογάν επιβάλλουν αποτελεσματική αντιμετώπιση. Στη δική μου γνώμη, η Τουρκία μετά από 6 χρόνια απραξίας, ζητά «Κραν Μοντάνα-plus», κάτι περισσότερο στο κεφάλαιο «εξουσίες στις δύο πολιτείες». Δύσκολο θέμα, αλλά η πολιτική παράγει διλήμματα, επιλογές, προτεραιότητες. Μια απάντηση είναι το «όχι σε όλα». Δεύτερη, «να γυρίζω το κεφάλι πάνω για να μην βλέπω την πραγματικότητα». Τρίτη, «να κατασκευάζω μian εικονική πραγματικότητα για να αντιμετωπίσω την πραγματικότητα». Τέταρτη, «να διαπραγματεύομαι για να κερδίσω το μέγιστο-υπό τις περιστάσεις- όφελος», μέσα στα πλαίσια της ΔΔΟ, ένα κράτος, μια κυριαρχία-Πλαίσιο Γκουτέρες. Αν δεν ενεργοποιήσουμε την τέταρτη απάντηση, η

κατάσταση θα συνεχιστεί πάνω στη γραμμή που διέγραψαν Ερτογάν και Τατάρ.

Η στρατηγική της αναβλητικότητας που ακολουθεί η Ε/Κ ηγεσία, ισοδυναμεί στις σημερινές συνθήκες με παραίτηση και η παραίτηση ισοδυναμεί με αδιαφορία για την γεωπολιτική εξέλιξη του νησιού μέσα στον ιστορικό χρόνο.

12. Γιατί κέρδισε ο Ερτογάν; 04/06/2023

Αν ήταν σωστές οι γνωστές αναλύσεις, ο Τ. Ερτογάν έπρεπε να πάρει 2%- αλλά πήρε 52.2%! Προφανώς κανένας από τους αναλυτές αυτούς δεν θα σκεφτεί πως έκανε αβάσιμες υποθέσεις. Απλά αλλάζουμε θέμα και πάμε παρακάτω! Το παράδειγμα μιλά από μόνο του: «Στον πρώτο γύρο των εκλογών στις 14 Μαΐου που περιελάμβανε και τις βουλευτικές εκλογες, το ΚΑΔ βγήκε πρώτο στις 10 από τις 11 επαρχίες που επλήγησαν από τον σεισμό» Reuters, 29/5. Το σημείο αυτό (10 στις 11) δείχνει πως η σχέση εμπιστοσύνης ανάμεσα στον ΤΕ με σημαντικά τμήματα της τουρκικής κοινωνίας παραμένει ισχυρή, παρά τα προβλήματα, τις αστοχίες, τις αυθαιρεσίες. Ασφαλώς οι σεισμόπληκτοι περίμεναν κάτι παραπάνω-αλλά το περίμεναν από τον Ερτογάν, όχι από τους αντιπάλους του. Γενικότερα, όπως δείχνει το 52.2%, δεν έσπασε ο δεσμός

εμπιστοσύνης που συνδέει τον Τ. Ερτογάν με τον μετριοπαθή, αντικεμαλικό, Σουννιτισμό. Ο Ερτογάν εκφράζει με τον πιο ισχυρό τρόπο τους τούρκους πολίτες που ήταν επιφυλακτικοί απέναντι στον εκσυγχρονισμό με το μαστίγιο που εφάρμοσε ο Αττατούρκ. Η πλειοψηφία των Τούρκων κράτησε τις επιφυλάξεις της για τις εντολές του «Πατέρα των Τούρκων» και όταν οι συνθήκες το επέτρεπαν, ψήφιζε αντικεμαλικά, απέρριπτε αρκετές από τις εντολές του! Ο Τ. Ερτογάν «συνόψισε» τον τρόπο όταν παραμονές του 2ου γύρου πήγε στον τάφο του Ατνάν Μεντερές-σαν να έλεγε στους οπαδούς του «να ποια ήταν η παλιά Τουρκία του Ρεπουβλικανικού Λαϊκού Κόμματος, 1960, 1971, 1980..».

Την επομένη των εκλογών έδειξε ποια είναι η πρώτη προτεραιότητα της τελευταίας του θητείας του: η ανασύνταξη της πορείας της οικονομίας. Στην ομιλία του την νύχτα της 28ης Μαΐου υπογράμμισε πως «η πιο επείγουσα αναγκαιότητα στις μέρες μπροστά μας, είναι αντιμετώπιση των προβλημάτων από την αύξηση των τιμών. Δεν είναι δύσκολο για μας να λύσουμε αυτό το πρόβλημα. Το αποδείξαμε όταν ήμουν Πρωθυπουργός, όταν φέραμε τον πληθωρισμό στο 6.2%». Σύμφωνα με την Hürriyet «ο Τ. Ερτογάν συνάντησε τον Μ. Σιμσέκ στις 29/5 μέσα σε θετικό κλίμα. Ο Σιμσέκ υπηρέτησε ως Υπουργός Οικονομικών κάτω από τον Τ. Ερτογάν μεταξύ 2009 – 2015, ενώ ήταν αν. πρωθυπουργός μεταξύ 2015- 2018». Η συνάντηση δείχνει πως ο ΤΕ αναζητά φόρμουλες για αναθεώρηση της οικονομικής του

πολιτικής με επιστροφή σε «ορθόδοξες» οικονομικές πολιτικές. Σε ποιο βαθμό και πότε προφανώς ήταν το αντικείμενο της συνάντησης ανάμεσα στους δύο.

Η δεύτερη προτεραιότητά Ερτογάν, η συνέχιση της πολιτικής που ισχυροποιεί την διεθνή θέση της χώρας του-ΕΕ, ΗΠΑ, Ρωσία, Περιφερειακές Σχέσεις. Ήδη συνομιλία με Μπάιντεν για την αγορά των F16, Σουηδία, επικοινωνία με Πούτιν, Σίσι, Χέρτζογκ, Νετανιάχου, Σολτς. Ο ΥΠΕΞ της ΕΕ Ζ. Μπορέλ έγραψε στον ΤΕ πως «η ΕΕ έχει στρατηγικό συμφέρον στη συνέχιση μιας αμοιβαία επωφελούς σχέσης συνεργασίας με την Τουρκία». Η πορεία εξομάλυνσης των σχέσεων της Τουρκίας με χώρες της περιοχής θα συνεχιστεί. Η εκλογική νίκη, τού δίνει επιπρόσθετη ισχύ, συνεπώς, αυτή την φορά οι σχέσεις με την Αίγυπτο θα ομαλοποιηθούν-εκκρεμεί η ανακοίνωση για διορισμούς πρεσβευτών, ενώ με τον Άσσαντ οι αποστάσεις δεν είναι εύκολο να ξεπεραστούν, παρά την μεσολάβηση Μόσχας και Τεχεράνης.

Ειδικά στο κυπριακό τα πράγματα παραμένουν εξαιρετικά πολύπλοκα. Το επί τρία χρόνια αδιέξοδο (2017-20) έστρωσε το δρόμο στον Ε. Τατάρ. Ο ΓΓ του ΟΗΕ επέρριψε ευθύνες στους ηγέτες των δύο κοινοτήτων για το ναυάγιο και επαίνεσε δημόσια την Τουρκία για την «σθεναρή στήριξη στη διαδικασία». Ο ΓΓ στην Έκθεση για την Αποστολή των Καλών του Υπηρεσιών στο Κυπριακό στις 30/9/17 γράφει πως

«πιστεύω ακράδαντα ότι στο Κραν Μοντανά χάθηκε μια ιστορική ευκαιρία». Όλοι οι παίκτες πιστεύουν το ίδιο και γι' αυτό έχουν αποχωρήσει από το σκηνικό. Οι προσπάθειες για επανασυγκόλληση της διαδικασίας καρκινοβατούν. Ο ΠτΔ θέλει συνομιλίες «από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντάνα». Ο ΟΗΕ δεν αντιδρά και η ΕΕ αναμένει «νεότερα» από τον Α. Γκουτέρες-και αυτά δεν έρχονται. Πάνω στο κενό στρατηγικής, ο αντιπρόεδρος της τουρκικής κυβέρνησης Φ. Οκτάυ δήλωσε πως «οι προσπάθειες του Ε/Κ ηγέτη δεν έχουν καμία αξιοπρόσεκτη σημασία για εμάς. Δεν υπάρχει κανείς που δεν γνωρίζει τον ρόλο του στην κατάληξη σε αποτυχία της διαπραγματευτικής διαδικασίας στο Κραν Μοντάνα στην περίοδο που ήταν Κυβερνητικός Εκπρόσωπος το 2017», (6/4/23).

Η διεθνής θέση της Ε/Κ ηγεσίας έχει εξασθενήσει επικίνδυνα και μόνο όσοι αποφεύγουν να δουν τα πασιφανή, λένε, «εμείς ήδη καθόμαστε στο τραπέζι των συνομιλιών και περιμένουμε τους άλλους». Αυτές οι επιπολαιότητες δεν περνούν απαρατήρητες, έχουν επιπρόσθετο κόστος και δυσχεραίνουν περαιτέρω ένα επόμενο βήμα. Η ολοκλήρωση της εκλογικής διαδικασίας στην Τουρκία δεν παράγει από μόνη της ειδήσεις σχετικές με το κυπριακό. Το κουβάρι έχει τυλιχθεί επικίνδυνα και μόνο με μεγάλες κινήσεις μπορεί να αλλάξει η φορά των πραγμάτων. Οι διεθνείς παίκτες αναμένουν από τη Λευκωσία ορισμένα «σήματα». Όσο δεν έρχονται, το κάρο θα βουλιάζει βαθύτερα στη λάσπη.

13. Ξεροκέφαλος χωρίς αιτία, 28/05/2023

Η πλευρά Ερτογάν, με προβάδισμα δυόμισυ εκατομμυρίων ψήφων, κάνει συμμαχίες και αυξάνει το προβάδισμά της μπροστά στη σημερινή αναμέτρηση. Η πλευρά Κιλιστάρογλου με γκρίνια, με μουρμουρητά, με αποχωρήσεις, πάει πίσω πίσω. Ο Σινάν Ογάν, ο οποίος ήρθε τρίτος στον πρώτο γύρο με ποσοστό 5,17% ανακοίνωσε υποστήριξη στην υποψηφιότητα Ερτογάν. Έντεκα μέλη της Επιτροπής Ιδρυτών του «Κόμματος του Μέλλοντος», του πρώην πρωθυπουργού Α.

Νταβούτογλου, που συμμετέχει στην υπό τον Κ. Κιλιστάρογλου «Εθνική Συμμαχία», «παραιτήθηκαν από το κόμμα τους και προσχώρησαν το Κόμμα Δικαιοσύνη και Ανάπτυξης (ΑΚΡ) του Ερντογάν (πηγή, ρεπορταζ στην εφ/δα «Πολίτης»). Οι 11, ενίστανται στην ακραία ρητορική Κιλιστάρογλου για τους πρόσφυγες που διαβιούν στην Τουρκία. Γράφουν: «Θα είμαστε ενάντια σε αυτούς που καταπατούν την προσφυγική και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Θα σταθούμε απέναντι σε αυτούς που υπόσχονται να φορτώσουν πρόσφυγες σε φορτηγά και να τους απελάσουν, όπως οι ναζί».

Το σκηνικό αποκτά ολοένα και πιο σαφείς διαστάσεις. Ο Τ. Ερτογάν έχοντας πλέον σημαντικό εκλογικό προβάδισμα

ακύρωσε συλλαλητήρια, πλην ενός στην Άγκυρα και έχει κάνει μια μόνο επίσκεψη στις σεισμοπαθείς περιοχές στην Α. Τουρκία. Προετοιμάζει καλά τις ομιλίες του, έχει ισχυρή επικοινωνιακή υποστήριξη-κάτι που δεν συνέβαινε παλαιότερα, καθώς μιλούσε εκ του προχείρου και έτσι ήταν περισσότερο ο εαυτός του και λιγότερο οι συντάκτες των ομιλιών του.

Αξιοποιεί πλήρως, όπως ήταν αναμενόμενο, την νίκη της «Λαϊκής Συμμαχίας» στο Κοινοβούλιο (323 βουλευτές σε σύνολο 600) και δηλώνει πως αυτός ο αριθμός συνιστά ψήφο εμπιστοσύνης και ταυτόχρονα απόρριψη της θέσης της αντιπολίτευσης για επιστροφή στο παλαιότερο κοινοβουλευτικό σύστημα. Τα αποτελέσματα στο Κοινοβούλιο δείχνουν ότι το ΚΑΔ εξακολουθεί να εκφράζει μαζικά, κυρίως τα στρώματα του πληθυσμού που αισθάνονταν αδικημένα, ή αποκλεισμένα, όταν η κεμαλική ελίτ ήταν στα πράγματα.

Από την άλλη, ο Κεμάλ Κιλινστάρογλου για να στριμώξει τον Τ. Ερτογάν ανέβασε τους τόνους στο προσφυγικό και το κουρδικό. Μίλησε για 10 (!) εκατομύρια πρόσφυγες, πράγμα προφανώς ψευδές (η ΕΕ μιλά για 4). Στην κριτική του απάντησε ο Μ. Τσαβούσογλου: «Η υπόσχεση να στείλουμε όλους τους εκ Συρίας πρόσφυγες πίσω, είναι παράλογη» (πηγή, «Χουρριέτ»). Η κόντρα των δύο επεκτάθηκε και στο κουρδικό. Ο Τ. Ερτογάν κατηγορεί τον Κ. Κιλινστάρογλου για επαφές με το «Καντίλ», (υπαινιγμός για σχέσεις με το ΕΚΚ). Ο υποψήφιος της αντιπολίτευσης απάντησε ότι είναι ο Ερτογάν

που έκανε συνομιλίες μαζί του πιο παλιά- μια σαφής αναφορά στις συζητήσεις της τουρκικής κυβέρνησης για εξεύρεση λύσης στο κουρδικό με διαπραγματεύσεις με συμμετοχή και του Α. Οτσαλάν προ 7 ετίας.

Οι δημοσκοπήσεις για τον δεύτερο γύρο δείχνουν σημαντικό προβάδισμα Ερτογάν, σε αντίθεση με εκείνες του πρώτου γύρου. Ο Μ. Κωστίδης γράφει σχετικά με τον πρώτο γύρο πως «σχεδόν όλες οι εταιρείες δημοσκοπήσεων απέτυχαν στις προβλέψεις τους (στον πρώτο γύρο), καθώς έδιναν προβάδισμα στον υποψήφιο της τουρκικής αντιπολίτευσης. Μόνο δύο εξ αυτών, η Optimar και η Konda, ήταν αυτές που είχαν προσεγγίσει το αποτέλεσμα των εκλογών και έδιναν προβάδισμα στον Ερντογάν», (Πηγή, «Καθημερινή», 17/5).

Με τα νέα δεδομένα το πλέον κρίσιμο ζήτημα για την πλευρά του Ερτογάν είναι το τι οικονομική πολιτική θα ακολουθήσει, εφόσον επαληθευτούν οι δημοσκοπικοί αριθμοί. Συμφωνα με το Reuters, (24/5) «μέρες πριν τις εκλογές υπάρχει διαφωνία μέσα στην κυβέρνηση Ερτογάν κατα πόσον θα επιμείνουν πάνω σε ένα, που μερικοί αποκαλούν, μη βιώσιμο οικονομικό πρόγραμμα ή αν θα το εγκαταλείψουν. Σύμφωνα με πηγές που επικαλείται το Πρακτορείο, «μια ανεπίσημη ομάδα από μέλη του κυβερνώντος κόμματος συναντήθηκε στις τελευταίες εβδομάδες για να συζητήσει πώς θα υιοθετησουν σταδιακά μια νέα πολιτική, ώστε ο δανεισμός να γίνει πιο ακριβός».

Ο Κ. Κιλινστάρου βρίσκεται σε στρατηγικό αδιέξοδο. Ο Τ. Ερτογάν μάλλον θα έπαιρνε σε μεγάλο βαθμό το 5.17% του Σ. Ογάν εξαιτίας της δυναμικής που κατέγραψε στον πρώτο γύρο. Έχω υποστηρίξει ότι ο υποψήφιος της αντιπολίτευσης είναι loser, καθώς έχει χάσει 13 φορές μέχρι τώρα από τον Ερτογάν. Παραταύτα, πάλεψε με φανατισμό για να είναι ξανά υποψήφιος. Έτσι, εκτός συγκλονιστικού απροόπτου, η 14η φορά θα είναι και το φινάλε ενός ξεροκέφαλου χωρίς αιτία. Με τα δημοσκοπικά δεδομένα εις βάρος του, επιτρέπει στον Τ. Ερτογάν να μιλά εκ του ασφαλούς: «Προτρέπω τη βάση του ΚΑΔ να μην εφησυχάζει για τις (σημερινές) εκλογές. Να θυμάστε ότι ο αντίπαλός μας σήμερα δεν είναι ο ηγέτης του ΡΛΚ, αλλά ο εφησυχασμός. Είμαστε ήδη μπροστά, αλλά θα χάσουμε το στόχο μας, εάν έχουμε την αίσθηση ότι, έτσι ή αλλιώς, θα νικήσουμε» (Χουρριέτ», 24/5)

14. Ταγίπ- Κεμάλ, η τελευταία τους μάχη, 12/03/2023

Η μια παράταξη είναι έτοιμη και έχει υποψήφιο εδώ και χρόνια-«Λαϊκή Συμμαχία», Τ. Ερτογάν. Δημοσκόπηση της TEAM που έγινε μεταξύ 19-20/2, του δίνει 44% – πηγή, Reuters, 3/3. Η άλλη παράταξη, η «Εθνική Συμμαχία» κατέρχεται στο στίβο με τον Κεμάλ Κιλιτσντάρου. Δημόσια η ηγέτιδα του Καλού Κομματός Μεράλ Ακσενέρ δήλωσε μετά από συνάντηση των «6» στις 6/3 «ότι δεν συμφωνεί με την

υποψηφιότητα του Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου για την προεδρία, την οποία στηρίζουν τα υπόλοιπα 5 κόμματα. Χαιρέτησε τους Δημάρχους της Κωνσταντινούπολης και της Άγκυρας, Εκρέμ Ιμάμογλου και Μανσούρ Γιαβάς, αντίστοιχα, λέγοντας ότι «ο λαός σας αγάπησε και σας καλεί στο καθήκον». Στη συνέχεια έκανε ευθεία βολή για τεχνάσματα από την πλευρά Κιλιτσντάρογλου: «Δεν θα υποκύψουμε ποτέ στις επιβολές»-πηγή ΚΥΠΕ. Ολοφάνερα η Μ. Ακσενέρ έχει δίκαιο: δημοσκοπικά οι δύο Δήμαρχοι κέρδιζαν τον Τ. Ερτογάν, αλλά ο μεγάλος εταίρος της «Εθνικής Συμμαχίας» με καθοριστικό ρόλο στην τελική απόφαση είναι του Κόμμα του Κιλιτσντάρογλου! Οι δύο δήμαρχοι πιθανώς γνωρίζοντας τη διάσταση απόψεων ανάμεσα στους δύο εταίρους, δεν εξεδήλωσαν δημόσια κάποια πρόθεση. Όταν διαφώνησε η Ακσενέρ, ο Κιλιτσντάρογλου έδειξε ήρεμος: «Μην ανησυχείτε, όλα θα μπουν στη θέση τους».

Σε δύο ημέρες η ανατροπή και έτσι Ερτογάν vs Κιλιτσντάρογλου στις 14 Μαΐου. Προηγήθηκε η συνάντηση των δύο δημάρχων με την Μ. Ακσενέρ-και οι δύο την ενημέρωσαν ότι ως στελέχη του ΡΛΚ στηρίζουν την υποψηφιότητα του κομματικού τους ηγέτη-κάτι βέβαια που η Ακσενέρ μπορούσε να μάθει πριν τους εισηγηθεί στο «τραπέζι των 6». Στο από 12 σημεία ντοκουμέντο της συμφωνίας των «6», υπάρχει αναφορά ότι «στη διάρκεια της μετάβασης στο κοινοβουλευτικό σύστημα οι ηγέτες των άλλων κομμάτων (5) θα είναι αντιπρόεδροι». Και ύστερα η προσθήκη για να ικανοποιηθεί η Ακσενέρ και να

επιστρέψει στο τραπέζι των «6». Στο 12ο σημείο της συμφωνίας προβλέπεται «πως οι Δήμαρχοι Κ/πολης Ε. Ιμάμογλου και Άγκυρας Μ. Γιαβάς θα διοριστούν ως αντιπρόεδροι σε χρόνο που ο πρόεδρος θα θεωρήσει κατάλληλο». Δηλαδή σίγουρα οι πέντε και οι δύο εν ευθέτω χρόνω! Ταυτόχρονα συμφώνησαν πως «κάθε κόμμα θα ελέγχει από ένα υπουργείο και τα άλλα υπουργεία θα διανεμηθούν (στα 6 κόμματα) ανάλογα με τα ποσοστά που θα πάρουν στις εκλογές».

Το σημαντικότερο σημείο που συνένωσε τις δυνάμεις της «Εθνικής Συμμαχίας» είναι η προσπάθεια για κατάργηση του σημερινού προεδρικού συστήματος και η μετάβαση στο «ισχυρό κοινοβουλευτικό σύστημα», ένα σωστό αίτημα πάνω σε μια ακατανόητη επιλογή Ερτογάν να πάει από το κοινοβουλευτικό στο «Γκωλικό». Το φιλοκουρδικό Κόμμα των Λαών «ευχήθηκε καλή τύχη στον Κιλιντσάρογλου», αλλά την ίδια στιγμή του έβαλε δύσκολα-«αναμένουμε την επίσκεψή του στα κεντρικά μας γραφεία μας για να μιλήσουμε». Θα πάει; Ο Ακσενέρ σχολίασε: «να πάει στα γραφεία, δεν έχουμε ένσταση αλλά όχι συμμετοχή του στην κυβέρνηση».

Από την άλλη πλευρά, ο υποψήφιος της «Λαϊκής Συμμαχίας» Τ. Ερτογάν έχει αναθεωρήσει άρδην την εκλογική του τακτική: «Το ΑΚΡ στη διάρκεια των εκλογών επικεντρώνεται μόνο στις προσπάθειες για να επουλώσει τις πληγές των θυμάτων από

τους σεισμούς και να κτίσει νέα σπίτια γι' αυτούς. Η Τουρκία χρειάζεται να ικανοποιήσει τις ανάγκες που έχουν τα θύματα από την καταστροφή». Ύστερα αναποδογυρίζει το σκηνικό: «Δεν θα αποδεχθούμε εκλογική πολιτική βασισμένη στην πολεμική, όταν 10εκ κόσμος επηρεάστηκε από το σεισμό που κατεστρεψε μέρος της χώρας». (Πηγή για όλες τις πιο πάνω δηλώσεις, ρεπορτάζ σε «Χουρριέτ», 6-7/3). Έτσι η εκλογική τακτική Ερτογάν περιλαμβάνει τις βολές ότι η Συμμαχία των Έξι, ασχολείται με τη «μοιρασιά» της εξουσίας και πως ο ίδιος και η «Λαϊκή Συμμαχία» ασχολούνται με το έργο της ανασυγκρότησης της Α. Τουρκίας από τις επιπτώσεις από τους σεισμούς και ο υποψήφιος ετοιμάζει νέα επίσκεψη στις πληγείσες περιοχές.

Το αίτημα της «Συμμαχίας των Έξι», εκφράζεται από έναν πολιτικό που έρχεται από το παρελθόν, χωρίς χαρίσματα, καθέξιν ηττημένο στις αναμετρήσεις με Ερτογάν. Γιατί επιμένει; Γιατί οι άλλοι εταίροι δεν του είπαν «δες τις επιδόσεις σου εδώ και 15 χρόνια και άνοιξε δρόμο σε άλλες επιλογές;». Άγνωστον. Πάντως ο σεισμός αλλάζει την ατζέντα και «σκεπάζει» αδύνατες πλευρές της διακυβέρνησης Ερτογάν-κράτος δικαίου, ακρίβεια, πληθωρισμός. Ερτογάν και Κιλιντσάρογλου ολοκληρώνουν τον κύκλο τους στις 14/5! Με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, είναι η τελευταία μάχη ανάμεσα σε δύο που τους συνδέει θανάσιμο μίσος! Εάν κερδίσει ο Ερτογάν αυτή θα είναι και η τελευταία του κούρσα σε προεδρικές εκλογές, αν χάσει ολοκληρώνει τον κύκλο του στις 14/5. Εάν

κερδίσει ο Κιλιτσντάρογλου κλείνει ραντεβού για πρώτη φορά με την εξουσία, αν χάσει αποσύρεται οριστικά και ανοίγει ο δρόμος στους δημάρχους!

15. Ο Εγκέλαδος αλλάζει το κλίμα...19/02/2023

Ο σεισμός στην Α. Τουρκία μπορεί να αλλάξει την πορεία των ελληνοτουρκικών σχέσεων ή και την πορεία πραγμάτων σε άλλες περιφερειακές διενέξεις; Δύσκολο να μιλήσει κανείς με βεβαιότητες για τις Ε/Τ σχέσεις. Όμως το κλίμα πλέον είναι διαφορετικό. Οι υπουργοί Εξωτερικών των δύο χωρών Μ. Τσαβούσογλου και Ν. Δένδιας είχαν συνάντηση στην Τουρκία, ενώ οι Υπουργοί Άμυνας Χ. Ακάρ και Ν. Παναγιωτόπουλος είχαν συνάντηση στις Βρυξέλλες. Τα εξής σημεία συνηγορούν στο ότι κάτι αλλάζει στο γενικό επίπεδο:

Οι δύο χώρες, κατά μια πολύ σπάνια σύμπτωση, βρίσκονται σε παραμονές εκλογών, ίσως Μάιο. Δύσκολο να παίξει το «αδιαπραγμάτευτο» χαρτί στις εκλογικές ομιλίες μέσα από το χάος που έφεραν οι σεισμοί. Οι ηχηρές δηλώσεις, οι κραυγές, τα συνθήματα δεν βρίσκονται σε αρμονία με το λαϊκό κλίμα.

Τα μηνύματα που μεταδίδουν Έλληνες διασώστες της ΕΜΑΚ από τις εμπειρίες τους στις έρευνες διάσωσης στο Χατάυ, (ΕΡΤ, 14/2) είναι αρκούντως πειστικά για το κλίμα συγκίνησης που

αντίκρυσαν. Και το «Efharisto poli file» της Hurriyet έχει ειδική αξία (14/2/23)

Η κοινή γνώμη παίζει κρίσιμο ρόλο στην (μη) εξέλιξη των Ε/Τ σχέσεων. Ο ρόλος του τύπου πάντοτε ήταν αποφασιστικής σημασίας. Κυβερνήσεις κάτω από το φόβο του πολιτικού κόστους ή του δήθεν πολιτικού κόστους, απέφευγαν πρωτοβουλίες ή ακύρωναν άλλες, και έτσι η ακινησία κυριαρχεί επί δεκαετίες. Πρωτοσέλιδα και χαρακτηρισμοί επέβαλλαν εν πολλοίς την αναβλητικότητα. Υπό άλλες συνθήκες, δύο χώρες με διαφορετικά χαρακτηριστικά, θα μιλούσαν επί ένα χρονικό διάστημα και ύστερα θα απευθύνονταν στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για επίλυση εκκρεμούντων ζητημάτων. Το ζήτημα της έκτασης των Ελληνικών Χωρικών Υδάτων είχε φτάσει σε ακτίνα συμφωνίας το 2003, ως η κύρια προϋπόθεση για να αντιμετωπιστούν τα άλλα, όπως η έκταση του Εναέριου Χώρου. Η μετατροπή του θέματος σε παιχνίδι εσωτερικής κατανάλωσης και στις δύο χώρες, ορίζει και την έκταση και την ένταση των αδιεξόδων. Οι σεισμοί επέφεραν χαμηλούς τόνους, έτσι δημιουργείται και μια κοινή γνώμη που βάζει σε πρώτη μοίρα την ανθρωπιστική κρίση.

Μέσα σε αυτό το πνεύμα της ενίσχυσης της πορείας βελτίωσης των σχέσεων Αρμενίας-Τουρκίας, ο αρμένιος Υπουργός Εξωτερικών Ararat Mirzoyan μετέβη στις σεισμοπαθείς περιοχές της Α. Τουρκίας (Αντιγιαμάν, 15/2) και είχε συνάντηση με τον Μ. Τσαβούσογλου. Ο δεύτερος δήλωσε πως «η Αρμενία πρόσφερε χέρι φιλίας και αλληλεγγύης σε

αυτες τις δύσκολες ώρες. Η Αρμενία έστειλε ομάδα από 28 ειδικούς για έρευνα και διάσωση. Εργάστηκαν φιλότιμα για να σώσουν ζωές. Θέλω να εκφράσω τις ευχαριστιες μου» (Πηγή: «Χουριέτ», 15/2).

Η συγκυρία ευνοεί να τεθούν στο τραπέζι παλαιότερες εκκρεμότητες και οι τουρκοϊσραηλινές σχέσεις προσφέρουν ένα ακόμα παράδειγμα. Έτσι ο Μ. Τσαβούσογλου πρότεινε στον Ισραηλινό ομόλογό του, Έλι Κόεν, «να εξαχθεί ισραηλινό φυσικό αέριο προς τις ευρωπαϊκές αγορές μέσω Τουρκίας, όπως μετέδωσε το κρατικό ισραηλινό ραδιόφωνο». Ο πρώτος φέρεται να δήλωσε ότι «η Τουρκία ενδιαφέρεται να συνεργαστεί στον τομέα της ενέργειας με το Ισραήλ, ειδικά αυτήν την περίοδο κατά την οποία η Ευρώπη αναζητά εναλλακτικές λύσεις, προκειμένου να καλύψει τις ελλείψεις που αντιμετωπίζει από το ρωσικό φυσικό αέριο. Έχουμε τις κατάλληλες εγκαταστάσεις και η Τουρκία είναι σε θέση να βοηθήσει το Ισραήλ να εξαγάγει το φυσικό του αέριο προς την Ευρώπη. Ο Ισραηλινός Υπεξ επιφυλάχθηκε να απαντήσει επί του τουρκικού αιτήματος και είπε ότι «το ζήτημα θα εξετασθεί». (Πηγή: ΚΥΠΕ, 15/2). Ως γνωστόν η εκκρεμότητα αυτή υφίσταται ως τέτοια από προηγούμεν φάση των (κακών) σχέσεων Ισραήλ-Τουρκίας. Επανέρχεται τώρα με ανανεωμένη πρόταση Τσαβούσογλου ίσως με νέους όρους και βέβαια οι ηγέτες των δύο χωρών (Ερτογάν-Νετανιάχου) έχουν τον τελευταίο λόγο.

Η σύμπτωση των σεισμών με τις εκλογές και στην Ελλάδα και στην Τουρκία αφορά επιλογή που έκανε ο Εγκέλαδος, γι' αυτό

και ότι συνδέεται με το πολιτικό επίπεδο, μεταφέρεται στις μετεκλογικές εξελίξεις-σχηματισμοί κυβερνήσεων, σταθερότητα, πολιτική θέληση. Δύσκολο τοπίο καθώς παίζει το σενάριο αναβολής των εκλογών στην Τουρκία, ενώ η Ελλάδα μάλλον θα πάει σε δεύτερες εκλογές με νέο εκλογικό νόμο. Οι σεισμοί αλλάζουν το κλίμα, αλλά είναι η πολιτική ηγεσία που έχει την ευθύνη να δώσει συνέχεια. Ορισμένα ενθαρρυντικά βήματα κάτι σημαίνουν. Αλλά, όπως πάντοτε ισχύει σε τέτοιες περιπτώσεις, «συν Αθηνά και χείρα κίνει»!

16. Σεισμοί και διπλωματία, 12/02/2023

Οι επιπτώσεις από τις σεισμικές δονήσεις στην Τουρκία και την Συρία ξεπερνούν τα όρια της ανθρώπινης φαντασίας. Το δράμα γίνεται ολοένα και πιο καθαρό με τις σκηνές που προβάλλονται σε όλα τα ΜΜΕ σε παγκόσμιο επίπεδο και βέβαια στα ΜΚΔ. Ο ανθρώπινος πόνος δεν έχει σύνορα, όπως επίσης και η αλληλεγγύη. Ξεχωρίζω τα εξής σημαντικά από το πολιτικό περιβάλλον της καταστροφής:

Ο Τ. Ερτογάν έκανε έκκληση για «ενότητα και αλληλεγγύη». Η «Εθνική Συμμαχία» (τα 6 κόμματα της αντιπολίτευσης) ζήτησε από την κυβέρνηση «στενή συνεργασία». Η αναβολή των εκλογών της 14ης Μαΐου είναι ολοένα και πιο πιθανή, καθώς

ουδείς μπορεί να προβλέψει το χρόνο και τα μέσα για να επανέλθει μια στοιχειώδης μετασεισμική λειτουργία ανθρώπων και πραγμάτων. Πραγματική στήριξη σε διεθνές επίπεδο, μέσα και η συμμετοχή της ΕΕ στις προσπάθειες διάσωσης μέσω του μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας. Επισημαίνω και τη συμμετοχή δυνάμεων από το Ισραήλ και από την Ελλάδα-τηλεφωνική επικοινωνία Σακελλαροπούλου-Μητσοτακη με Ερτογαν συν αποστολή βοήθειας. Από το Δελτίο Τύπου που εκδίδει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και διακινεί στη Λευκωσία η εδώ Αντιπροσωπεία της τα πιο κάτω: «Η ΕΕ κινητοποιεί πάνω από 1.180 διασώστες και 79 σκύλους αναζήτησης στην Τουρκία μέσω του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας. Κατόπιν της ενεργοποίησης του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της ΕΕ από την Τουρκία, 19 κράτη μέλη της ΕΕ (Αυστρία, Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Τσεχία, Εσθονία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιταλία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία και Ισπανία), μαζί με την Αλβανία και το Μαυροβούνιο, απέστειλαν ομάδες σε συνεννόηση με το Κέντρο Συντονισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών της ΕΕ και τις τουρκικές αρχές. 25 ομάδες Έρευνας και Διάσωσης κατευθύνονται προς τις περιοχές της Τουρκίας. Επιπλέον, έχουν αποσταλεί 2 ιατρικές ομάδες μέσω του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της ΕΕ για την παροχή επείγουσας υγειονομικής περίθαλψης. Οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν προσφέρει συνολικά 1.185 διασώστες και 79 σκύλους αναζήτησης». Συμπληρώνω πως στην προσπάθεια ώστε να καταστεί η ΕΕ μια ισχυρή δυναμη στα ζητήματα Πολιτικής

Προστασίας συνέβαλε αποφασιστικά και ο τέως Επίτροπος Χ. Στυλιανίδης. Οι καρποί της προσπάθειας αυτής τώρα φαίνονται ευκρινέστερα.

Οι φυσικές καταστροφές ενίοτε παίζουν το ρόλο του καταλύτη σε πολιτικές αλλαγές όταν η πολιτική δεν μπορεί ή δεν θέλει. Οι σεισμοί στην Τουρκία το 1999 έδωσαν την αναγκαία ύλη στην περίφημη «διπλωματία των σεισμών», (Γ. Παπανδρεου, Ι. Τζεμ). Αυτό συντελέστηκε λόγω της πολύπλευρης στήριξης της ελληνικής κυβέρνησης υπό τον Κώστα Σημίτη στην αντιμετώπιση των συνεπειών ενός ακόμα καταστροφικού σεισμού στην περιοχή Ιζμίτ.

Η κυπριακή διάσταση μιας ωφέλιμης διπλωματίας: η «διπλωματία των σεισμών» του 1999, επέφερε «ήρεμα νερά» στις Ε/Τ σχέσεις και είχε τη συμβολή της στην ολοκλήρωση της ενταξιακής πορείας της νήσου-κύρια προϋπόθεση, η διπλωματική κινητικότητα μεταξύ Ελλάδας-Τουρκίας. Δεν φαίνεται στον ορίζοντα κάτι ανάλογο τώρα-άλλη εποχή, άλλα δεδομένα. Ωστόσο και η μείωση της έντασης μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη. Δεν λύνει προβλήματα, αλλά μειώνει την ένταση και τον κίνδυνο του απρόβλεπτου.

Η «διπλωματία των σεισμών» διαθέτει την κυπριακή εκδοχή της. Οι συμβολισμοί μερικές φορές είναι πολύ πιο σημαντικοί από τα προσχήματα ή τα προσκώμματα. Για παράδειγμα, μια

συνάντηση του Ε/Κ ηγέτη με τον Τ/Κ ηγέτη για να του εκφράσει τη συμπαράσταση στην κοινότητά του για τους Τ/Κ που χάθηκαν στους σεισμούς. Μιλώ για έναν Ε/Κ ηγέτη με δυνατότητες να αξιοποιήσει την ευκαιρία που δίνουν, κάποιες φορές, οι τραγωδίες-όπως αυτό που δεν έγινε με την πανδημία του κορονοϊού η οποία χάθηκε μέσα σε αποθέωση της μικροπολιτικής. Οι ευκαιρίες έρχονται και χωρίς να το επιδιώκεις (όπως τώρα ο σεισμός), οι ευκαιρίες οικοδομούνται με σχέδιο και κινητοποίηση (όπως ένταξη στην ΕΕ), οι ευκαιρίες αξιοποιούνται εφόσον θέλεις και μπορείς (όπως αφέθηκαν στο ράφι στο Κραν Μοντάνα)! Ο δήμαρχος της Λευκωσίας Κ. Γιωρκάτζης και ο δήμαρχος της κατεχόμενης Λευκωσίας Μ. Χαρμαντζί μπορεί να κάνουν περισσότερα στο ζήτημα της έμπρακτης αλληλεγγύης, καθώς ήδη λειτουργεί κέντρο συγκέντρωσης βοήθειας το οποίο συντονίζει ο Μ. Χαρμαντζί. Επίσης χρήσιμη ήταν και η σύσκεψη στο Υπουργείο Εξωτερικών με τη συμμετοχή του Επιτρόπου του Πολίτη, του υπουργείου Υγείας, του Ερυθρού Σταυρού και του Παγκυπρίου Συντονιστικού Συμβουλίου Εθελοντισμού (ΠΣΣΕ) για «πρακτικούς τρόπους στήριξης των πληγέντων σε Τουρκία και Συρία». Στην ίδια ενότητα «η διπλωματία των παιδιών». Η φωτογραφία που έκαναν παιδιά δημοτικού σχολείου στη Λεμεσό με ευχές στα παιδιά από την Αμμόχωστο που αναζητούνται στα ερείπια κτιρίων στο Καχραμάν Μαράς, μπορεί στην τέχνη της επικοινωνίας να συνιστά το καλύτερο Μέτρο Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) όλων των εποχών! Τα παιδιά έγραψαν τα εξής: «Συμπαρασταση στους Τ/Κ

συμπατριώτες συμμαθητές μας. Ευχόμαστε να βρεθούν σύντομα». Πιο ανθρώπινο (και πιο κυπριακό) δεν γίνεται!

17. Σήμα για εκλογές με...Μεντερές! 22/01/2023

Σύμφωνα με το Bloomberg, σε ομιλία του ο Τ. Ερντογάν ανέφερε ότι «το 2023 θα πετύχουμε τον δρόμο που άνοιξε ο Μεντερές στις 14 Μαΐου 1950. Φτάνει, ο κόσμος έχει τον λόγο!». Σημείωσε με νόημα: «Έχουμε πέντε μήνες, πέντε μήνες, χωρίς διακοπή». Ο ηγέτης του αντιπολιτευτικού ΡΛΚ, Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου σημείωσε: «Φαίνεται ότι οι εκλογές θα διεξαχθούν στις 14 Μαΐου». (Πηγή: «το Βήμα», 16/1).

Η υποψήφιος της συμπολίτευσης Τ. Ερντογάν αναπτύσσει το εκλογικό του πρόγραμμα:

Τ. Ερντογάν: «Για 20 χρόνια, ελπίζουμε ότι θα κινητοποιήσουμε το όραμα του «Αιώνα της Τουρκίας» με τον ίδιο τρόπο που κάναμε με τα έργα που πετύχαμε. Είμαστε έτοιμοι να οικοδομήσουμε μαζί τον «Αιώνα της Τουρκίας» (Πηγή, «Χουρριέτ», 17/1. Το μεγαλεπήβολο όραμα, ταιριάζει με τα μεγάλα έργα που υλοποιεί η 20ετία ΚΑΔ-παράδειγμα το Κανάλι Κ/πολης. Με υπερβολές; Ασφαλώς με υπερβολές αλλά κάθε εκλογική αναμέτρηση χρειάζεται ένα «αφήγημα», που μπορεί να εξελιχθεί σε κεντρικό μοτίβο βασισμένο στις παραδόσεις κάθε λαού. Στην Τουρκία έχει μεγαλύτερη απήχηση το «μεγαλεπίβολο» του Ερντογάν και όχι το «μίζερο» του Κιλιτσντάρογλου...

Ο ίδιος θέτει ερωτήματα: «Είμαστε έτοιμοι να ματαιώσουμε τις φιλοδοξίες των εξωτερικών αλλά και των εσωτερικών εχθρών της Τουρκίας». Η αντιμετώπιση των εχθρών αφορά την εκλογική καμπάνια του: ανεβάζει το βαθμό επικινδυνότητας, άρα «ενισχύστε τον πιο ισχυρό υποψήφιο για να τους αντιμετωπίσει».

Ο πρώην πρωθυπουργός της Τουρκίας Αντνάν Μεντερές, (ανατροπή/εκτέλεση στο πραξικόπημα το 1960) συνιστά ένα «είδωλο» για τον αντικεμαλικό κόσμο στην Τουρκία. Η λέξη «φτάνει» είναι ένα καθαρό καρφί για τον Κεμαλικό Βοναπαρτισμό και (κυρίως) τους επιγόνους του. Ο αντικεμαλισμός, το πλειοψηφικό ρεύμα στην Μετακεμαλική Τουρκία- από τον Μεντερές στον Ερτογάν.

Σε διάφορες ομιλίες του μιλά για επιμέρους τομείς: ανάπτυξη εθνικής αμυντικής βιομηχανίας, υποδομές, εξαγωγικό εμπόριο, τουρισμός, κατασκευαστικός τομέας, ενέργεια (Άκκιογιου, συν 4 γεωτρύπανα). Η αχίλλειος πτέρνα της συμπολίτευσης: οικονομία, πληθωρισμός, ακρίβεια, κράτος δικαίου. Παρά τις προβλέψεις ότι ο πληθωρισμός θα πέσει θεαματικά, αυτός δεν υπακούει στις εντολές του οικονομικού επιτελείου. Αλλά και «αύξηση του κατώτατου μισθού από την 1η/1/23 σε 8.500 τουρκικές λίρες (περίπου 455 δολάρια). (Πηγή: CNN.Gr, 22/12). Η στρεβλή πολιτική του Ερτογάν για τα επιτόκια έστειλε στο αντιπολιτευτικό μπλοκ τον τούρκο Ντεγκ Σιάο Πινγκ, Αλί Μπαμπατζιάν.

Το Bloomberg μάς ενημερώνει πως «εάν οι εκλογές πραγματοποιηθούν στις 14 Μαΐου, θα απέχουν χρονικά από

τις διακοπές της μουσουλμανικής εορτής Eid al-Fitr και τις σχολικές διακοπές, καθιστώντας πιο πιθανό να υπάρξει υψηλή προσέλευση στις κάλπες».

Η καθυστέρηση στο χώρο της αντιπολίτευσης για επιλογή άλλου υποψήφιου (λ.χ. Ιμάμογλου), συν η επίσπευση των εκλογών, ενισχύουν τα σενάρια πως, ίσως τελικά ο Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου θα τρέξει ως ο ηγέτης του μεγαλύτερου κόμματος της αντιπολίτευσης. Σε περίπτωση νίκης του, η Μ. Ακσενέρ (Κόμμα του Καλού) θέλει τη θέση του πρωθυπουργού-αφού προηγηθεί συνταγματική αναθεώρηση. Την υποψηφιότητα Κιλιτσντάρογλου, ιδιαιτέρως εύχεται ο Τ. Ερτογάν...

Καθώς η Τουρκία εισέρχεται σε μια εξαιρετική σημαντική εκλογική κούρσα, τάσεις και αριθμοί στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα δείχνουν ότι πλέον το πλαίσιο της εξέλιξής της αλλάζει. Δημοσκόπηση του Κέντρου Ερευνών Μετανάστευσης, Ταυτότητας και Δικαιωμάτων (CMIRS) τον περασμένο Δεκέμβριο (αριθμοί της με δείγμα 500 ατόμων μέσω τηλεφώνου) μιλά με σαφήνεια:

Το 42,99% των συμμετεχόντων απάντησε ότι αισθάνεται ότι δεν έχει επίδραση στο Κυπριακό πρόβλημα έναντι 18,03% που απάντησε ότι μπορεί να ασκήσει επιρροή.

Η ηγεσία Τατάρ και η ολοένα και πιο αυξημένη επιρροή του τούρκου πρέσβη στα κατεχόμενα, μειώνουν το αίσθημα της «επίδρασης» στα κοινά που αισθάνονταν οι Τ/Κ με ηγέτη τον

Μ. Ακιντζί. Η αποξένωση προκαλεί τριγμούς, αντιδράσεις, απογοήτευση. Αλλιώς: με τον Μ. Ακιντζί η πλειοψηφία των Τ/Κ ασθανόταν περηφάνεια. Ο ηγέτης τους, έπαιρνε πρωτοβουλίες στο κυπριακό, με ικανοποίηση έλεγαν τον κωδικό «εν Κυπραίος τούτος»-με ότι σημαίνει στην προοδευτική πολιτική σκεψη των Τ/Κ αυτή η φράση.

Στις 3 πρώτες θέσεις της λίστας με τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν βρίσκονται τα οικονομικά προβλήματα, ο πληθωρισμός και το υψηλό κόστος ζωής.

Και τα τρία στοιχεία μαζί επηρεάζονται από την οικονομική κατάσταση στην Τουρκία-πληθωρισμός, πτώση της αξίας της τουρκικής λίρας κατά συνέπεια μη ελεγχόμενες εξελίξεις από την Τ/Κ κοινότητα.

Στην τέταρτη θέση βρίσκεται το σύστημα υγείας με το Κυπριακό να καταλαμβάνει την πέμπτη θέση και την ανεπάρκεια/ανικανότητα των πολιτικών ηγετών την έκτη θέση

Στην πέμπτη θέση το κυπριακό, ελλείψει συνομιλιών και κυρίως ελλείψει προοπτικής για κάτι σημαντικό. Η υποχώρηση είναι σιαμαία και στις δύο κοινότητες, αφού ο Αναστασιάδης έδωσε την σκυτάλη της ανάποδης πορείας στον Τατάρ.

Στο θέμα της διαφθοράς, «το 75% πιστεύει ότι είναι εκτεταμένη ενώ το 67,8% πιστεύει ότι δεν υπάρχει ισότητα έναντι των νόμων».

Η μεταφορά κεφαλαίων από την Τουρκία σε έργα υποδομής (Κερύνηια, Βουκολίδα, Μπογάζι, Τύμπου, αυτοκινητόδρομοι κλπ) έχει αλλάξει τους όρους διεξαγωγής του οικονομικού

παιχνιδιού-συν ρωσικά, ισραηλινά κεφάλαια. Η «ισότητα» ως πολιτική αξία δέχεται ισχυρές πιέσεις από την ηγεσία Τατάρ, ιδιαίτερα με πιέσεις στο χώρο των ΜΜΕ, της ελεύθερης έκφρασης και διακίνησης απόψεων. Οι πρόσφατες διαδηλώσεις γυναικών κατά δηλώσεων του Μουφτή. Η νίκη Χαρμαντζή στις δημοτικές εκλογες στη Λευκωσία. Η ισχυρή παρουσία Τ/Κ δημοσιογράφων στην εκδήλωση «Media Freedom in Cyprus Upcoming- European Media Freedom Act», το Σάββατο 14/1 στο «Σπίτι της Συνεργασίας» στη Λευκωσία, δείχνει πως η Τ/Κ κοινότητα δεν τα βάζει κάτω, έχει κότσια και το δηλώνει...

18. Νίκη στη «γραμμή» Ακιντζί, 01/01/2023

Η νίκη των δυνάμεων της Τουρκοκυπριακής αντιπολίτευσης στις εκλογές για τοπική αυτοδιοίκηση στα κατεχόμενα στις 25/12, προκαλεί απορίες. Για τον περίφημο «μέσο» Ε/Κ η γη είναι επίπεδη, αφού και για τον τελευταίο Τ/Κ αζά αποφασίζει η Τουρκία. Ωστόσο, τα αποτελέσματα δείχνουν πόσο λίγο γνωρίζουμε τις τάσεις, τους πόλους και τους λόγους που διαμορφώνουν το παιχνίδι στην Τ/Κ πολιτική ζωή:

Πόλος 1. Νίκη Μεχμέτ Χαρμαντζί στη Λευκωσία. Σοσιαλδημοκράτης, αξιόπιστος, εργατικός. Η εκλογή Χαρμαντζί πριν 12 χρόνια ήταν το πρόκριμα για την απόφαση Ακιντζί να τρέξει, ή όχι, για την ηγεσία. Κέρδισε ο Χαρμαντζί, ακολούθως

κέρδισε ο Ακιντζί (2015). Το ρεύμα της νίκης ήταν πολυδιάστατο, βασίστηκε σε ένα σχέδιο και στα χαρίσματα των δύο.

Πόλος 2. Η νίκη των υποψηφίων της αντιπολίτευσης (ΡΤΚ, ΚΚΔ) στη Λευκωσία, Αμμόχωστο, Κερύνεια και Λεύκα δείχνει πως συμπαγείς κοινωνικές δυνάμεις παραμένουν ανοικτές στην επίλυση του κυπριακού στη βάση της ΔΔΟ. Αυτό είναι πολύ σημαντικό. Ο Τατάρ με δύο χρόνια στην εξουσία, έχασε εντυπώσεις, έχασε και κυρίως ουσία με 4 πόλεις στην αντιπολίτευση. Το γεγονός πως ο Μ. Ακιντζί «επέστρεψε» στα πράγματα και βοήθησε στην επανεκλογή Χαρμαντζί εμπεριέχει τη δική του βαρύτητα, τώρα, ή και αργότερα.

Πόλος 3. Η Τ/Κ αντιπολίτευση που ενδιαφέρεται για την επίλυση δείχνει αντοχές και δυνατότητες-κινητοποίηση, ποσοστό συμμετοχής σχεδόν 70%. Έτσι η Τ/Κ κοινότητα πήρε 3 μεγάλες απόφασεις (στήριξη σε σχέδιο λύσης του ΟΗΕ (2004), ψήφο σε Ταλάτ (2005), ψήφο σε Ακιντζί, (2015). Δεν συμβαίνει το ίδιο με τις αντίστοιχες Ε/Κ δυνάμεις. Οι Ε/Κ δυνάμεις που ενδιαφέρονται να μην πέσουμε στα βραχια της διχοτόμησης, από τη μια δεν έχουν κάποια συνδεκτική ύλη-αλλά δεν μιλούν μεταξύ τους-, από την άλλη, διαθέτουν μόλιχη διάθεση για καπέλωμα και με τον τρόπο αυτό να φτωχαίνουν το αποτέλεσμα.

Πόλος 4. Η Λευκωσία ήταν μαζί Λέλλος Δημητριάδης-Μουσταφά Ακιντζί. Στη συνέχεια η Λευκωσία άνοιξε το δρόμο στον Ακιντζί. Ίσως η Λευκωσία να ανοίξει το δρόμο (και) για τον Χαρμαντζί. Ποιο όμως είναι το Ε/Κ «συγκριτικό» ανάλογο της συγκυρίας; Μακρόσυρτες διαβουλεύσεις για το 2023, αντιφατικές προσεγγίσεις, χωρίς στρατηγική ανάλυση για την κρίσιμη σημασία του 2ου γύρου, μια κλασική «συνταγή» για να χαθεί η ηγεμονία

Πόλος 5. Τα πρόσωπα παίζουν καταλυτικό ρόλο στις αλλαγές εφόσον διαθέτουν αξιοπιστία και συνέπεια. Η ηγεμονία χάνεται όταν τα πρόσωπα βρίσκονται σε αναντιστοιχία με ένα πλειοψηφικό αίτημα. Η ηγεμονία κερδίζεται όταν τα πρόσωπα γεμίζουν με αξιόπιστο υλικό το διακύβευμα μιας συγκυρίας (διαφθορά, επίλυση, συνέπεια)

Η γειτονιά μας μιλά με παραδείγματα πως τα πράγματα δεν μένουν στάσιμα, κινούνται, άλλοτε άργά, άλλοτε γρήγορα, μόνο όταν οι συμπτώσεις συμφερόντων συναντούν μια καλή «συγκυρία» και συνοδεύονται από σημαντικές αποφάσεις.

Η Irit Lillian στις 27/12 επέδωσε τα διαπιστευτήριά της στον Τ. Ερτογάν ως η νέα πρέσβειρα του Ισραήλ στην Τουρκία. Ο Β. Νετανιάχου δεν διέκοψε τη διαδικασία εξομάλυνσης των σχέσεων Ισραήλ- Τουρκίας, παρά τις διάφορες φλυαρίες ότι τώρα που επέστρεψε στην εξουσία «θα της δείξει της

Τουρκίας». Μια επωφελής και για τους δύο χώρες διαδικασία προχωρά, καθώς και οι δύο είναι κερδισμένες. Έτσι δεν γυρίζει ο τροχός πίσω.

Ελλάδα-Βόρεια Μακεδονία: η ΝΔ και ο Κ. Μητσοτάκης έλεγαν διάφορες ασυναρτησίες για την συμφωνία στις Πρέσπες- για το σύνθετο όνομα της δεύτερης. Ήρθαν στην εξουσία και άλλαξαν το τροπάρι: αν ο Βαρδάρης φυσούσε αλλιώς κλπ. Μια επωφελής και για τις δύο χώρες συμφωνία προχωρά, καθώς και οι δύο είναι κερδισμένες. Έτσι δεν γυρίζει ο τροχός πίσω.

Ισραήλ-Λίβανος: συμφωνία ανάμεσα στις δύο χώρες για την αξιοποίηση κοιτασμάτων στη μεταξύ τους θαλάσσια ζώνη. Πρωθυπουργός του Ισραήλ ο Γιαΐρ Λαπίντ. Στις 1/11 αλλαγή. Κερδίζει ο Β. Νετανιάχου αλλά η συμφωνία παραμένει ισχυρή. Μια επωφελής και για τις δύο χώρες συμφωνία προχωρά, καθώς και οι δύο είναι κερδισμένες. Έτσι δεν γυρίζει ο τροχός πίσω.

Στα κυπριακά χρονικά η κοινή δράση Λέλλου-Ακιντζί στην παλιά Λευκωσία έφερε τις δύο κοινότητες μαζί, έκτισαν τη συνεργασία και την θωράκισαν με το «κοινό συμφέρον»/φράση που χρησιμοποίησε ο ΜΑ σε ομιλία του στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, λίγο πριν την εκλογή του στην ηγεσία των Τ/Κ. Μια επωφελής και για τις δύο κοινότητες συμφωνία προχώρησε, καθώς και οι δύο είναι κερδισμένες. Έτσι δεν γυρίζει ο τροχός πίσω.

Στις 25/12 η Τ/Κ αντιπολίτευση μέσα σε ένα πολύ δύσκολο περιβάλλον, κέρδισε μια μεγάλη πολιτική μάχη στις εκλογές

για τοπική αυτοδιοίκηση. Παγωμένη σιωπή από τις Ε/Κ δυνάμεις που προσχηματικά μιλούν για ΔΔΟ, αλλά με έργα την απορρίπτουν. Η σιωπή από ορισμένα κόμματα και η διαστρέβλωση από ορισμένα ΜΜΕ, έχει βάθος. Έτσι μπλοκάρουν τον γενικότερο προβληματισμό. Παρεμποδίζουν κάθε τι το αξιόλογο ώστε να μην πάμε ένα βήμα παρακάτω. Εμφανίζουν την άπνοια ως κάτι «δεδομένο».

Τι δείχνουν όμως τα πιο πάνω 4 παραδείγματα; Ότι το κλειδί για την αλλαγή βρίσκεται στην ανάδειξη του κοινού συμφέροντος ως κεντρικού σημείου αναφοράς. Όπως λ.χ συμβαίνει με τις δραστηριότητες της Τεχνικής Επιτροπής για την Πολιτιστική Κληρονομιά, όπως εκπαιδευτικά προγράμματα μέσω ΕΕ, όπως η πρόταση Λαϊνών για ανάπτυξη φωτοβολταϊκών πάρκων στη νεκρή ζώνη, όπως δράσεις της κοινωνίας των πολιτών κ.ά. Τα κεντρικά ζητήματα του κυπριακού τα απαντά το από «Έξι Σημεία» Πλαίσιο Γκουτέρες. Όλα τα άλλα, η επωφελής και για τις δύο κοινότητες συνεργασία. Και οι δύο κερδισμένες. Έτσι δεν γυρίζει ο τρόχος πίσω.

Επίμετρον

19. Καρικατούρες στην «Κόκκινη Μηλιά», 31/8/2024

Χθες, 30η Αυγούστου, η «Ημέρα της Νίκης» για την Τουρκία, εθνική αργία. Η μεγάλη επίθεση επί των ελληνικών στρατευμάτων από τις 26/7 με νίκη στις 30/8/1922. Με

διάφορες εκδηλώσεις σε όλη την Τουρκία αναδεικνύεται η σημασία του πολέμου για την ανεξαρτησία.

Το πλαίσιο, 1919: Οι μεγάλες δυνάμεις σαλαμοποιούν την Οθωμανική Αυτοκρατορία –η Ιταλία καταλαμβάνει την ΝΔ Τουρκία, η Γαλλία μέρος της ΝΑ, Κιλικία, η ΜΒ Ανατολικά. Από κοινού οι συμμαχικές δυνάμεις την Κ/πολη- Δαρδανέλλια, συν ανεξάρτητη Ποντοαρμενική δημοκρατία. Η Ελλάδα την ζώνη της Σμύρνης και την ενδοχώρα με πρόνοια για διενέργεια δημοψηφίσματος σε πέντε χρόνια για το μέλλον της ζώνης, συν Α. Θρακη.

- Ο Σουλτάνος υπέγραψε τη συνθήκη των Σεβρών, αλλά το μελάνι το κρατούσε ο Μουσταφά Κεμάλ- στην Σαμψούντα και την Άγκυρα. Η Αθήνα έμενε στο γράμμα των Συμφωνιών του 1920 (Σέβρες) και 1919 (Νειϊγί). Δεν ήθελε, ή δεν μπορούσε, να ερμηνεύσει την αποφασιστικότητα του Κεμάλ να καταργήσει τις Σέβρες με στρατιωτική αναμέτρηση.

- Ακόμα και οι Σέβρες δεν ικανοποιούσαν το επιτελείο του βασιλιά Κωνσταντίνου! Έστειλε τα ελληνικά στρατεύματα έξω από τη ζώνη της Σμύρνης (Σαγγάριος, Άγκυρα). Μετέτρεψε τη σύγκρουση σε πολεμική αναμέτρηση ζωής και θανάτου. Το επιτελείο του βασιζόταν σε μυθολογικές ακροβασίες («Κόκκινη Μηλιά») και όχι σε αναλύσεις βασισμένες σε δεδομένα. Η απόφαση του βασιλιά βασιζόταν σε πλήρη άγνοια των δυνατοτήτων της, υπό τον Κεμάλ, νέας

στρατιωτικής οργάνωσης. Ο τουρκικός λαός απορρίπτει Σέβρες/Νειϊγί. Ο Μουσταφά Κεμάλ τον συσπειρώνει και του δίνει κατεύθυνση.

- Τα μηνύματα ήταν άμεσα και χειροπιαστά, 2021. Οι μεγάλες δυνάμεις αποχωρούσαν από το μικρασιατικό πεδίο. Πρώτα η Ιταλία άνοιξε το χορό. Ύστερα η Γαλλία. Ο Κεμάλ υπογράφει «Αμυντική Συνεργασία», με τον Β. Ι. Λένιν/Τουρκοσοβιετικό Σύμφωνο Φιλίας, 3 Μαρτίου 1921. Το κεφάλαιο κλείνει η Μ. Βρετανία. Όλοι, σταδιακά, σε άμεση, ή έμμεση συνεργασία με τον επόμενο, βέβαιο, νικητή, Κεμάλ.
- Τι εμπόδισε την Αθήνα το 1921 ή αρχές του 1922 να επιδιώξει μια διπλωματική λύση πριν την καταστροφή; Κύρια εξήγηση -από ένα σημείο και μετά- ο φόβος του πολιτικού κόστους. Έτσι, απέρριπταν προτάσεις για διπλωματικό συμβιβασμό, και όταν στο τέλος τις αποδέχθηκαν, τις απέρριπτε – από θέση ισχύος – ο Μουσταφά Κεμάλ. Καρικατούρες πολιτευτών, δέσμιοι της δημαγωγίας («μεγάλη ιδέα») στην αρχή και του φόβου («μην χάσουν τίτλους») στο τέλος, οδήγησαν τον μικρασιατικό ελληνισμό στην καταστροφή.

- Η «περίληψη» του 1922 στον εκπληκτικό (δημοσιογραφικό) διάλογο του Γ. Βλάχου με τον Ι. Μεταξά, μετέπειτα δικτάτορα:

«Κύριε Αντιστράτηγε, κάτι εκρυφάκουσα από την πόρτα: Θεωρείτε την εκστρατεία καταστρεπτική; Έτσι την νομίζω και εγώ. Έρχεσθε εσείς με το κύρος σας και εγώ με την πένναν μου, να το ειπούμε εις τον κόσμον; Διότι είναι φοβερόν, να ξέρετε ότι θα επέλθη μία καταστροφή και ούτε να την καταστήσετε ίσως μικροτέραν, ούτε να επιχειρήτε να την σταματήσετε, εκ φόβου ότι θα χάσετε αγαθά της προφητείας. Αλλ' ο κ. Αντιστράτηγος θεωρεί τούτο καταστρεπτικό. Και σιωπά και πηγαίνει εις το Φάληρον και κλειδώνεται και περιμένει. Τι περιμένει; Περιμένει ως κόραξ την καταστροφήν, τον θάνατον, από τον οποίο πρόκειται να τραφεί η φιλοδοξία του. Κάτω εις τα πεδία των μαχών γίνονται λάθη. Ο Αντιστράτηγος τα γνωρίζει και σιωπά. Γίνονται επιχειρήσεις μέλλουσαι να φέρουν την προφητευθείσαν καταστροφήν. Ο κ. Αντιστράτηγος τας γνωρίζει και σιωπά.

Και όταν η καταστροφή επήλθε, όταν κλαίουν όλα γύρω του, όταν ο οίκος της Ελλάδος επληρώθη από τραυματίας, νεκρούς, πρόσφυγας, δυστυχίαν, ο κ. Αντιστράτηγος φορεί το φράκο του και της κτυπά την θύραν:

– Τι θέλετε;

– Είμαι ο κ. Αντιστράτηγος. Θέλω να γίνω πρωθυπουργός. Έχω τα χαρτιά μου εν τάξη: «Τα έχω ειπή».

Αλλ' η Ελλάς έχει εργασίαν, μαζεύει τα τέκνα της. Αν δεν είχε, θα έπαιρνε την σκούπαν και θα του έλεγε, εκεί εις την οδόν:

– Φύγε απ' εδώ. Άνθρωπε μικρέ, που περιμένεις να κατασκευάσεις πρωθυπουργικόν φράκον από τα ράκη. Φύγ' απ' εδώ αν υποτάκτε στρατιώτα των αναγκών μου, αυτόκλητε κηδεμών της ατυχίας μου, τέκνον άχρηστον, άνθρωπε μηδέν. Αυτά θα έλεγε εις τον Αντιστράτηγον κ. Μεταξάν δακρυούσα η Ελλάς, αν έστρεφε ποτέ προς τον κ. Μεταξάν η Ελλάς τα βλέμματα».

(Πηγή: Τ. Βουρνάς, «Η ιστορία της Σύγχρονης Ελλάδας»)

20. Μήπως δεν ήταν θέλημα θεού; 31/5/24

«Ακόμη και διάφοροι παλαιοί χρησμοί φήμες, και μαντεύματα, τυχαία φυσικά φαινόμενα, όπως λάμπεις στον ουρανό, σκοτεινά σύννεφα, σεισμοί, σφοδρές ανοιξιατικές καταιγίδες με «φρικώδεις» κεραυνούς κλπ εντείνουν την νευρικήτητα, την δεισιδαιμονία και την θρησκοληψία των πολιορκημένων»- (Πηγή: Απ. Βακαλόπουλου, ιστορία του νέου ελληνισμού, σελ 322

- Η κατάκτηση της Κ/πολης από τους οθωμανούς αποδίδεται σε «παλιούς χρησμούς» και σε μεταγενέστερους χριστιανικούς μύθους: ότι ήταν θέλημα θεού! Ωστόσο, αυτά ήταν εκ των υστέρων παραμυθολογίες που κατασκεύαζε η ηγεσία της εκκλησίας για να απαντήσει στο ερώτημα των απλών χριστιανών: «Αφού εμείς είμαστε η σωστή θρησκεία, γιατί

νίκησαν οι οθωμανοί;» Η θεολογική απάντηση ήταν: «δεν μάς νίκησαν γιατί έχουν καλύτερη θρησκεία-το έκανε ο δικός μας θεός για να μάς τιμωρήσει για τις αμαρτίες μας»! (από υλικό από το ίδιο βιβλίο, σελ 162, 170)

- Βέβαια, κανένας θεός δεν παρεμβαίνει, αυτά προκύπτουν μέσα από τις ισορροπίες ισχύος ανάμεσα στα εμπόλεμα μέρη, τις συμμαχίες που ένα μέρος διαθέτει, ή όχι, και την εσωτερική κατάσταση στην οποία βρίσκεται η κάθε πλευρά. Το Ανατολικό Ρωμαϊκό Κράτος (ΑΡΚ) σταδιακά έχανε την ισχύ του εξαιτίας της εσωτερικής σύγκρουσης ανάμεσα στους «δυνατούς» με τους μικρούς αγρότες, την αδυναμία του πλέον να συγκροτήσει ικανό στρατό (οι νέοι κατέφευγαν στα μοναστήρια για να αποφύγουν την στράτευση) και έτσι η άμυνά του αφέθηκε εν πολλοίς σε μισθοφόρους. Από την άλλη πλευρά, οι Οθωμανοί, εμφάνιζαν περισσότερη δυναμική, καλύτερη χρήση του αλόγου και τον ενθουσιασμό του νέου, του «ζηλωτή». Αυτόν τον ζηλωτικό ενθουσιασμό διέθεταν παλαιότερα οι χριστιανοί στο Ανατολικό Ρωμαϊκό Κράτος, αυτόν τον ενθουσιασμό που οδήγησε τον αυτοκράτορα Κωνσταντίνο να κάνει την μεγάλη στροφή και να τον μετατρέψει σε κρατική πολιτική, 313μχ. Το ΑΡΚ αιώνες πριν την πτώση της Κ/πολης απώλεσε τον ζωτικό του χώρο στην Μ. Ασία-ήττες του στρατού του από τους οθωμανούς στο Μαντζικέρτ, 1071 και στο Μυριοκέφαλο, 1176. Το 1453 είχε μείνει κάτω από την εξουσία του αυτοκράτορα στην Κ/πολη ένα μικρό μέρος από την Δυτική Μ. Ασία και το δεσποτάτο του Μυστρά.

- Γιατί δεν βοήθησε το ΑΡΚ ο πάπας και η καθολική εκκλησία; Πρώτο, γιατί δεν είχαν την στρατιωτική ισχύ να αντιμετωπίσει εκτός έδρας τους οθωμανούς, δεύτερον, οι ναυτικές δημοκρατίες της Ιταλίας είχαν διαφορετικές προτεραιότητες, και, τρίτο, ο θρησκευτικός φανατισμός μεταξύ των δύο εκκλησιών (ορθόδοξης/καθολικής), παρεμπόδιζε ακόμα και τα ελάχιστα-σχίσμα, αζυμίτες, 1204 κλπ

- Υπήρχε..κερκόπορτα; Η κορυφαία βυζαντινολόγος Ελένη Γλύκατζη- Αρβελέρ ομιλεί: «Ανοιγμένη ή ξεχασμένη. Αστεία πράγματα. Ήταν χιλιάδες έξω, τα καράβια τους στον Κεράτιο, οι Γενοβέζοι έφευγαν. Τι να πεις για την Κερκόπορτα; Και λοιπόν; Αφού είχαν ανεβάσει σκάλες και έμπαιναν από όπου ήθελαν». Γιατί η φήμη πως αν η κερκόπορτα δεν κλπ; Είναι η επίμονη άρνηση των σχολικών εγχειριδίων να μιλήσουν για το ουσιώδες: ότι είναι οι συσχετισμοί δύναμης που καθορίζουν την εξέλιξη της ιστορίας σε κάθε διαφορετικό της στάδιο. Αν δεν επιλέγεις τον ορθολογισμό και την επιστήμη, τότε σου μένουν οι προφητείες ως ο βέβαιος δρόμος για να συνεχίσεις να πιστεύεις σε παραμυθίες του μέλλοντος.

- ΥΓ: Ονομασία «Βυζάντιο» δεν υπήρχε. Η αυτοκρατορία μέχρι την κατάκτησή της από τους οθωμανούς ονομαζόταν Ανατολικό Ρωμαϊκό Κράτος. Η ονομασία «Βυζάντιο» επινοήθηκε από ιστορικό τον 19ο αιώνα για να καθίσταται πιο «πρακτική» η διάκρισή του Ανατολικού από το Δυτικό Ρωμαϊκό Κράτος

